

บทที่ ๔

ภูมิปัญญาการใช้คำภาษาไทยถิ่นใต้ ที่ปรากฏในบทหนังสือของหนังสือ อรมุต

คำภาษาไทยถิ่นใต้ หมายถึง คำหรือถ้อยคำหรือภาษาไทยที่ชาวไทยในภาคใต้ ๑๔ จังหวัดอันได้แก่ ชุมพร ระนอง พังงา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี พัทลุง กระบี่ ตรัง นครศรีธรรมราช สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ใช้พูดจาติดต่อสื่อสารกัน ซึ่งแม้ส่วนใหญ่จะตรงกับภาษาไทยถิ่นภาคกลาง ซึ่งเป็นภาษาไทยมาตรฐาน แต่มีบ้างที่แตกต่างออกไปและมีบ้างที่เป็นคำเฉพาะถิ่นใต้

เนื่องจากคำภาษาไทยถิ่นใต้ เป็นคำที่ชาวไทยภาคใต้ใช้สื่อสารกัน ในชีวิตประจำวัน ฉะนั้นคำภาษาไทยถิ่นใต้จึงเป็นคำที่ชาวไทยภาคใต้เข้าใจความหมาย เป็นอย่างดีและมีความคุ้นชินกว่าคำในภาษาถิ่นกลางหรือถิ่นอื่น ๆ การใช้คำภาษาไทยถิ่นใต้นอกจากจะทำให้การสื่อสารระหว่างคนท้องถิ่นภาคใต้มีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์คำภาษาไทยถิ่นใต้ให้คงอยู่ได้อีกโสดหนึ่ง ทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศ ความเป็นท้องถิ่นภาคใต้ด้วย

ในบทหนังสือของหนังสือ อรมุต อันเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้มีการใช้คำภาษาไทยถิ่นใต้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบท ซึ่งทำให้การสื่อสารระหว่างผู้ส่งและผู้รับสาร ซึ่งต่างเป็นคนท้องถิ่นภาคใต้มีประสิทธิภาพขึ้นไม่น้อยกว่า ๓๘๒ คำ ดังนี้

แพ้ว (เสียวู เสียวู) หยัด (วางใจ ปล่อยทุระ) เช่น ในเรื่องดอกฟ้าละออองคิน
ที่ว่า

“พวกแม่ครัวคว่ำแกงอยู่ด้านหลัง
ถ้าไม่ดูไม่แฉะแพ้ว

ไม่ระวังเขามักลักเนื้อหมู
ช่วยเป็นหูเป็นตาอย่าหยัดข้าคนเดียว”
(ดอกฟ้าละออองคิน)

กูป (กล่อง) เหิง (ทับ) เหียบ (เจียบ สงบ) โมง (กั้น) เช่นในเรื่องยอดกตัญญู
ที่ว่า

“ยามาเมาเอาไปให้ก็เสียท่า   พอเมิดคาหายวูบไปเข้ากูปนาย โหม่ง
แล้วนั่งเหิงเหียบหายไว้ได้โมง   พอโ굉 โ굉ยกขาเพื่อนเห็นขาริ่งรัง”
(ยอดกตัญญู)

ตัจฉอง (ตาไม่กระพริบ) ขาวหว่อง ๆ (ขาวมาก) พวมพรวัว (จามะพรวัว)
เช่นในเรื่องดอกฟ้าละองคิน ที่ว่า

“ยายนั่งดูพระธิดาจนตัจฉอง   ขาวหว่องหว่องเปรียบพวมพรวัวลูกขาวหาว”
(ดอกฟ้าละองคิน)

เบ็ดหัว (ศีรษะ) เช่นในเรื่องดอกฟ้าละองคิน ที่ว่า

“ทั้งแขนขาตาตัวเบ็ดหัวแหก   จมูกแตกเลือดเขี้ยวเสียวสยอง”
(ดอกฟ้าละองคิน)

ตรัน (ต้าน ยัน) โคลงเคลง (ไม่หนักแน่น ไม่มั่นคง ไม่นิ่ง) โหลงเหลง (ไม่
มั่นคง โลเล เหลาะแหละ) ลือกเหล็ก (ไม่มั่นคง โลเล ไม่จริงจัง เหลวไหล) เช่นใน
เรื่องแสงวาริน ที่ว่า

“คัดศีรษะของพระยามังกรร้าย   ไปถวายท้าวไทเจ้าไอยสวรรย์
ยกไม้คานขึ้นบำทำทำตรัน   เสียงเอดันสองทีหนักหูจืดเลาย

แต่ไอ้โง่งโกลงเคลงโหลงเหลงลือกแหล็ก
กุมารพาเคียรมังกรร้าย

มันไม่แตกไม่คันไม่ครันให้
ให้พวกไพร่หาบมาหน้าบัลลังก์”
(แสงวาริน)

ไม่รู้ฟัง (ฟังไม่เข้าใจ ไม่รู้เรื่อง จับสาระไม่ได้) เช่นในเรื่องรักไร้พรหมแดน
ที่ว่า

“แต่นายโง่งโหลงเหลงไม่เกรงใคร ทูตอะไรแล้วไม่รู้ฟัง”
(รักไร้พรหมแดน)

เสดสา (ขาก ลำบาก นำเวทนา) เช่นในเรื่องมหาราชกำสรวล ที่ว่า

“เป็นความผิดของพี่แต่ผู้เดียว ให้พี่น้องต้องเที่ยวทนเสดสา”
(มหาราชกำสรวล)

อ้อร้อ (ระริระรัก หลุกหลิก เจ้าชู้) เช่นในเรื่องมหาราชกำสรวล ที่ว่า

“พระศุกร์บัดนี้เป็นตัว หรือเป็นพ่อเกิดหัวแม่จอมขวัญ
ลูกสาวอ้อร้อพ่อพลอยคัน จึงพากันเทครัวเอาตัวมา”
(มหาราชกำสรวล)

หรือในเรื่องสวรรคบันดาล ที่ว่า

“พานางหนีชี้ชี้คว้าขัดคอ ทำอ้อร้อสาวใส่ให้กากิน”
(สวรรคบันดาล)

หรือในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“มันเล่นรู้ทำตัวไม่กลัวพ่อ

เมื่ออ้อร้อยสิ่งงามกุเสียวความรู้สึก”
(ราชินีวิปโยค)

อยู่ดี (รูปร่างหน้าตาดี รูปสวย น่ารัก) เช่นในเรื่องมหाराชกำสรวล ที่ว่า

“คู่อ้วนท้วนนวลเนื้อเป็นเหยื่อเนตร
เหมือนบัวคุมแต่งตั้งขึ้นบังใบ

สวยพิเศษเสน่หามาแต่ไหน
ลูกสาวใครก็ไม่รู้ช่างอยู่ดี”
(มหाराชกำสรวล)

หรือในเรื่องสายเลือกคลีกลับ ที่ว่า

“เออไอ้แก้วที่รู้แล้วว่าเป็นสาว
ลูกสาวใครก็ไม่รู้เจ้าอยู่ดี

ไหนเจ้าจึงอพยพหนี
ทำไมที่ปลอมกายเป็นชายชาญ”
(สายเลือกคลีกลับ)

หรือในเรื่องน้องแก้ว ที่ว่า

“สมเด็จทำวทศชาญผ่านมาเห็น
คูปีกหางเหมือนอย่างนางกนิรี

อันนี้เป็นสัตว์อะไร ไลน์นี้
แต่อยู่ดีคังสาวชาววิมาน”
(น้องแก้ว)

หรือในเรื่องสวรรค์บันดาล ที่ว่า

“สาวบุกดงหลงคอนพอดอนบ้าย   เดินเลียบชายเชิงควนมาจวนคน”
(สวรรค์บันดาล)

หรือในเรื่องคันรักคอกโศก ที่ว่า

“แต่หักใจว่าได้หลบมาพบจวน   พระริบควนเดินทางกลางอารัญ”
(คันรักคอกโศก)

เปลว (ป่าช้า) แห้ง (เคล็ด ขัดขอก) ท้ายแคววัด (ก้นงอน ก้นเบี้ยว) เช่นใน
เรื่องสวรรค์บันดาล ที่ว่า

“พวกจิก โกจิกก็ก็มีมาก   ให้มันลากเข้าไปในเปลวเดี๋ยวก็เอวแห้ง
มึงลอบลักมังกายอ้อท้ายแคววัด   ทำลอดแล็ดเล่นซู้หู้หู้กัน”
(สวรรค์บันดาล)

หรือในเรื่องมัจจุราชสายน้ำผึ้ง ที่ว่า

“เราก็ไม่ทันรู้เห็นมันอยู่บ้ำบ้ำ   แต่ปัญญามันคมมาแข่งสมบัติผี
กูจะไปยะลามึงจะไปตานี   ทั้งสองผีแหกป่าไปหาเปลว”
(มัจจุราชสายน้ำผึ้ง)

ทุม (เป็นฟองฟู) เช่นในเรื่องห้วงรักเหวลึก ที่ว่า

“น้ำตาลคองของผิวยัง ไม่ปิดหุ้ม   ขึ้นเปือกทุมไหลเป็นทางอยู่ข้างไห”
(ห้วงรักเหวลึก)

คร่อมแดง (ราแดง) เช่นในเรื่องสวรรค์บันดาล ที่ว่า

“จึงเก็บจอบเก็บเสียมเก็บพันธุ์ผัก   เพราะความรักผิดหวังพังสลาย
ต้องแพ้ยักษ์คร่อมแดงย่านแดงตาย   กิดบวชกายเข้าวัดตัดนิวรรณ์”
(สวรรค์บันดาล)

ล่อคอ (ชะเง้อ ชูคอขึ้น) เช่นในเรื่องเพลิงพยาบาท ที่ว่า

“ชาติสุวรรณนั้นก็รักดักมารดา   ไม่ลืมตาอ้อคูดูพ่อเลย”
(เพลิงพยาบาท)

ยกพาย (หอบฝ่าผ่อนหนีไป ขนข้าวของลงจากเรือนไป เลิกร้างไป หย่าร้างไป) เช่นในเรื่องสามพี่น้องฝาแฝด ที่ว่า

“พระนางสุพัทธราภรณ์ก็ร้อนจิต   กำหนดทิศทางที่จะหนีหน้าย
พอดาวเคลื่อนเดือนตกก็ยกพาย   ออกทางท้ายพระสนมได้สมใจ”
(สามพี่น้องฝาแฝด)

หรือในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“ถ้าน้องอื้ออยู่กับพี่ก่อนพี่ผ่อนให้   ไม่ยกพายทิ้งน้องให้หมองศรี”
(ราชินีวิปโยค)

แหก (ฉีกขาด) แฉกแฉ็คแฉ็ค (คิ่นพรวด ๆ) เช่นในเรื่องเพลิงพยาบาท ที่ว่า

“เสียงดังกรอจอกจอกถูกระดุกฝั่ง   ทั้งเนื้อหนังขาดแหกแฉ็คแฉ็ค”
(เพลิงพยาบาท)

สากลัว (รู้สึกลัว กลัวว่า เกรงว่า) เช่นในเรื่องเพลิงพยาบาท ที่ว่า

“เรื่องตามรบจักรนารายณ์ไม่บอกแม่   สากลัวแจะพลอยทุกข์ไม่สุขา”
(เพลิงพยาบาท)

หรือในเรื่องรอยหมึกนิตกาพ ที่ว่า

“พระเจ้าพี่มีอุบายไลนหนอ   หรือลวงล่อพระจอมวังไปสังหาร
แสนสังหารณ์หัวใจอาดัลยาญ   จะคักค้ำนก็มิกล้านีกสากลัว”
(รอยหมึกนิตกาพ)

หน่วยแผล (แผล บริเวณแผล) เช่นในเรื่องมหाराชกำสรวล ที่ว่า

“นางเสแสรังแกลั้งสะกิดบิดรงค์   ให้ถูกตรงหน่วยแผลที่แน่นอน”
(มหाराชกำสรวล)

แข็งหวังหวัง (แข็งปั้ง แข็งโป๊ก) เช่นในเรื่องมัตติกา ที่ว่า

“ที่ได้เสื่อเนื้อแสลงแข็งหวังหวัง   ต่อให้วังสักวันฉันไม่ไหว”
(มัตติกา)

แสบท่อง (หิว เกิดความหิว) เช่นในเรื่องมัตติกา ที่ว่า

“ขามแสบท่องต้องกินสิ้นข้าวตาก   พอหอมปากพลิดพลินบนเนินสวรรค์”
(มัตติกา)

แต่สวน (แต่เพียงคนเดียว) เช่นในเรื่องแคนอภินิหาร ที่ว่า

“ไอ้ปานละนี้ห้องน้อยจะคอยท่า   ที่ไม่น่าทิ้งแม่ไว้แต่สวน”
(แคนอภินิหาร)

หรือในเรื่องเพลิงพยาบาท ที่ว่า

“ไอ้สาชลไปลับไม่กลับมา   เรามนขำแหย่อยู่แต่สวน”
(เพลิงพยาบาท)

ไอ้เด่านี่ (ไอ้คนนี่ มั่นคนนี่) เช่นในเรื่องแคนอภินิหาร ที่ว่า

“จอมกษัตริย์ทัศนาคูท่าที   ไอ้เด่านี่เป็นบ้าหรือว่าไร”
(แคนอภินิหาร)

หืด (สูดลมเข้าปอดแรง ๆ) เช่นในเรื่องห้วงรักเหวตีก ที่ว่า

“พระฤษีคีใจว่ากูต้องไปด้วยหลาน   ต้องได้การมั่นคงอย่าสงสัย
 ทกบ้องพาเอาแก้วชาอุดแล้วจุดไฟ   หอบแลบในหืดทกคลกคลกพลุด”
 (ห้วงรักเหวตีก)

ทำฤทธิ์ (แผลงฤทธิ์ แสดงฤทธิ์) เช่นในเรื่องเพื่อนแก้วเม็ชวัญ ที่ว่า

“ลวยบองบิด   แล้วทำฤทธิ์ออกจากชะวากผา”
 (เพื่อนแก้วเม็ชวัญ)

ข้อขร (หัวข้อ ข้อความ เรื่องราว) เช่นในเรื่องเพื่อนแก้วเม็ชวัญ ที่ว่า

“ยังแรมทางกลางฟ้าด้วยกล้าหาญ   แล้วยกนิทานเดิมต่อตามข้อขร
 ตามระเบียบแบบบทฎการกลอน   จะยกย้อนแยกความตามนิยาย”
 (เพื่อนแก้วเม็ชวัญ)

ตั้งเรื่อง (ยุติเรื่อง) คนเต่า (คนแก่ คนโบราณ คนรุ่นเก่า คนรุ่นก่อน) เช่น
 ในเรื่องเทพธิดาคง ที่ว่า

“จะตั้งเรื่องเมืองแรกแล้วแทรกเรื่อง   ตามบทเบื่องโบราณนิทานหนึ่ง
 ด้วยเหตุผลคนเต่าเล่าให้ฟัง   คณะหนึ่งจัดเสนอบำเรอกุณ”
 (เทพธิดาคง)

หัวเดือนแหม (พระจันทร์เริ่มโผล่) เช่นในเรื่องเทพธิดาคง ที่ว่า

“พอพลบค่าน้ำค้างลงพร่างพุกฤษ์   ไม่ทันคึกคาวเลื่อนหัวเดือนแหม”
(เทพธิดาคง)

ยิก (ไล่ ยิกฟัน ไล่ฟัน) เช่นในเรื่องราชินีวิโยค ที่ว่า

“ผ้าผ่อนล่อนหลดเขาไม่หยุดดี   ลูกขึ้นหนีไปแต่ตัวมือกำหัวไอ้ชลิค
เลือดก็ออกมิใช่น้อยย้อยซิกซิก   เจ้าชายยิกฟันมารค้วยขวานคม”
(ราชินีวิโยค)

เอาหลังลง (หงายหลังปลั่ง กลับตาลปัตร คาลไม่ถึง) เช่นในเรื่องกามเทพหลวง
ที่ว่า

“หัตถ์ยันคักคัก้านจอมมารร้าย   อย่าหยาบคายต่อพระวงศ์สุริยา
เขาคณคิมีสัตย์สันทัดแท้   ไม่เปลี่ยนแปรพลิกพลิวปลายชีวหา
ถูกลวยไม้เท้าทองของบิดา   สองมาราได้ฟังเอาหลังลง”
(กามเทพหลวง)

หันหวย (สะท้านสะเทือน ห้วนไหว) เช่นในเรื่องเพลิงพยาบาท ที่ว่า

“พลาวงวีแวงแก่วงกวัดไม้บองบิค   สำแดงฤทธิ์จนฟ้าแลบวับแวบแสง
ลัดถันท์หันหวยไปด้วยแรง   จอมยักษ์แผลงฤทธิ์รุกเข้านุกบั้น”
(เพลิงพยาบาท)

หัวสีพูด (ส่วนหัวของอวัยวะเพศชาย อวัยวะเพศชาย) ไช (อวัยวะเพศชาย)
วาน (ทวาร ก้น) เช่นในเรื่องมัจจุราชสายน้ำผึ้ง ที่ว่า

“ยัถย์ฉวยคิด ใ้ทองบิดฝ้านุ่งหูด
กริชก็หล่น ไม่มีใครเหลือแต่ไขกับวาน

หัวสีพูดห้อยขามเท่าค้ำขวาน
ความกลัวมาร ใ้ทองวังทังเจ้านาย”
(มัจจุราชสายน้ำผึ้ง)

เทศ (แขกเปอร์เซีย) เช่นในเรื่องมัจจุราชสายน้ำผึ้ง ที่ว่า

“นางมูสาไม่ปรารถนาเรื่องสามี
อ้างว่าท้องร้องว่าเทศเข้าปลุกปล้ำ

หาวิธีหลอกเล่น ไม่เว้นวัน
เขถามขำแกลิ่งมูสาบอกว่าฝัน”
(มัจจุราชสายน้ำผึ้ง)

นาคคหัว (นำขัน นำหัวเราะ) จีทอ (จีขน) เช่นในเรื่องมัจจุราชสายน้ำผึ้ง ที่ว่า

“เรื่องของมันนั้นกูพอรู้ได้
ไม่ชอบอยู่เปล่าเปล่าชำเราจัว

ที่มันตายเพราะมันบ้านนาคคหัว
ถูก ใ้ตัวจีทอกัมรณา”
(มัจจุราชสายน้ำผึ้ง)

ส้อตี (จุนตี) เช่นในเรื่องมัจจุราชสายน้ำผึ้ง ที่ว่า

“เพราะเกะกะก้าวร้าวอีสาวแดง
ทนหน้าเขียวเขียว ไม่ออกพอกแต่ยา

หมันทอแทงเข้าเบนเหน็บเจ็บอยู่เดือนหวา
หัวเทียมนากับส้อตีทำนีกัตาย”
(มัจจุราชสายน้ำผึ้ง)

ลายบองหยอง (ลายคาหมากรุก) เช่นในเรื่องมัจจุราชสายน้ำผึ้ง ที่ว่า

“บุษราเมืออยู่ในถ้ำ
ภูได้มาครบเครื่องเรื่องแต่งกาย

หรือว่านำกัน ไปข้างไหนหาย
นี้ผ้าลายบองหยองนี้ของมึง”
(มัจจุราชสายน้ำผึ้ง)

ห้วยบัว (ไหปลาร้า) คับกูป (ตาย) ย่าหนัด (สับประรด) เช่นในเรื่องสุพรรณนิการ์
ที่ว่า

“ไยยอดทองหมดใจไม่ไหวแทง   แล่นไปแฝง โคนพุดชูดเอาดินซัด
โจรสักถูกห้วยบัวแทบคับกูป   ไปลี้มคูปเข็ดคอกอยู่ข้างกออย่าหนัด”
(สุพรรณนิการ์)

นายมนตรี (การรักษาโรคโดยการทรงเจ้ามีดนตรีประกอบ การเล่นทรงเจ้า
อย่างหนึ่งมีดนตรีประกอบ โต้ะคริมก็ว่า) เช่นในเรื่องอุกนิหารพระสุริยเทพ ที่ว่า

“เต้กวัดหมั้นซัดเอาภูฎิชิ   พ่อท่านตีเอาสามหน ๆ
พวกพ้องเรามาสองคน   เล่นนายมนตรีโอเกา ๆ”
(อุกนิหารพระสุริยเทพ)

คนชาย (ผู้ชาย) เช่นในเรื่องคัมภีร์ดำ ที่ว่า

“ครั้นฉานครูเรื่องยิ่งเคื่องคา   มันหลายท่าหลายกลไอ้คนชาย”
(คัมภีร์ดำ)

หน้าเหนียน (ถนัดถนี่ มากมาย) เนียน (ແຫລກລະເຍີຍ) เช่นในเรื่องสัจจะกับ
ความรัก ที่ว่า

“จะปลุกปล้ำทำลายไม่อายุที่
มันขึ้นเปรตขึ้นผีเดียวกุติเนียน

อีเด่านี่ปากจัดค่าภูหน้าเหนียน
ลากเข้าได้ไม่เคียนหมายจะทำอำยี่”
(สัจจะกับความรัก)

นาย (ตำรวจ ผู้ปกครอง) เช่นในเรื่องมังจูราชเล่นกล ที่ว่า

“เมื่อเรามีเงินทองมีช่องผู้
รีบประกันออกมาดูผู้คดี

นายก็รู้ว่าเพราะผิวเรากลัวผี
เราก็มีเงินทองกองให้นาย”
(มังจูราชเล่นกล)

หรือในเรื่องคัชนีนาง ที่ว่า

“บ้างลกขิงวิ่งราวกันกลางวัน

นายตามทันจับกุมนำกลุ่มใจ
(คัชนีนาง)

หรือในเรื่องคมพิฆาต ที่ว่า

“เงินไม่พอกก็อย่าคิดว่าเป็นมิตรกับนาย

ผิดกฎหมายต้องเข้าคุกกันทุกคน”
(คมพิฆาต)

ต่อโพรก (ต่อพรงนี้ วันพรงนี้ ต่อวันรุ่งขึ้น) โลกเหม็ดซุน (โลกเสม็ดซุน
(ชื่อบ้าน) หมายถึง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช) เช่นในเรื่องน้องแก้ว ที่ว่า

“ทำแปลงร่างเข้ามาอี้ากาม
ส่งตลาดต่อโพรกโลกหมัดขุน

นี่กว้างมหนักหนาอี้าหาหุน
ให้จันรุนเสียให้ตายไว้ทำไม”
(น้องแก้ว)

สิ้นคอ (ตัดคอ) เช่นในเรื่องแรงรักรอยมลทิน ที่ว่า

“หากสองจิตคิดออกนอกใจพ่อ
จะสิ้นคอทิ้งไว้กลางไพรสร”
(แรงรักรอยมลทิน)

หรือในเรื่องฝนหลงฟ้า ที่ว่า

“หรือผู้ใดเกี่ยวพานลูกป่านพ่อ
จะสิ้นคอเสียให้สิ้นทั้งวงศา”
(ฝนหลงฟ้า)

ตะวันเอียงฟ้า (ดวงตะวันเอียงอยู่บนท้องฟ้า เวลาบ่าย คอนบ่าย) เช่นในเรื่อง
แรงรักรอยมลทิน ที่ว่า

“โกกิลากาแกแข็งแซ่เสียง
กุกขุกขุกเคียงร่วมเรียงรัน
นกเขาเคียงคู่กุกขุกขุขัน
พอดตะวันเอียงฟ้านางเดินมาพบคน”
(แรงรักรอยมลทิน)

พ่อหลวง (หลวงพ่อ พระที่เพิ่งบวชเมื่ออายุมากแล้ว) หวาย (ถวาย) ราชุน
(วางขาเบือ) เช่นในเรื่องสายเลือดขัตติยา ที่ว่า

“อันเรื่องเงินเรื่องทองไม่ต้องห่วง
เราคิดว่าหลวงพ่อก็อใจ

กับพ่อหลวงไม่ต้องหวายเพราะแกไม่จ่ายไพร
พ่อหลวงไหนนินทาต่ออร่าจน”
(สายเลือดชาติยา)

หรือในเรื่องพรหมลิขิต ที่ว่า

“มนต์พระสงฆ์องค์เจ้าเข้าพิธี
พวกพ่อหลวงเพิ่งบวชสวดไม่จับ

ทูกราตรีสวดศพจัดครบครัน
ให้คอยรับคาวหวานอาหารฉัน”
(พรหมลิขิต)

น้ำเคย (ชื่ออาหารชนิดหนึ่งทำจากกะปิปลา) ย่าหนัด (สับประรด) หมี่หูน
(เส้นหมี่) เช่นในเรื่องสายเลือดชาติยา ที่ว่า

“ชั้นเจ้านายให้เสวยน้ำเคยคัม

แกงสั่มย่าหนัดผัดหมี่หูน”
(สายเลือดชาติยา)

คง (ข้าวโพค) เช่นในเรื่องสายเลือดชาติยา ที่ว่า

“สั่งเสร็จสรรพกลับหลังเข้าปรางค์ทรง

ม้วนเปลือกกงกับยาเส้นสูบเล่นไปพลาง”
(สายเลือดชาติยา)

เคยพูน (อวัยวะเพศนูน โยนิ์นูน) เช่นในเรื่องเลือกรักล้างมลทิน ที่ว่า

“เพียงสลบชบนิ่งถูกทิ้งป่า
กำลังสวามัวยมรณอันอนเคยพูน

หรือชีวาย่อยยับลงดับสูญ
ไม่ช่วยเหลือเกื้อกูลก็ต้องตาย”
(เลือกรักล้างมลทิน)

คอนห่อพาย (สะพายห่อสัมภาระสิ่งของต่าง ๆ) กวน (เนินดิน กูเขาเตี้ย ๆ)
เช่นในเรื่องภูติเหลืออง ที่ว่า

“มณฑาทิพย์เดินทางกลับเมืองค่าน   แล้วจัดการปลอมกายสายสมร
ขมื่นทากายีพอเป็นสี่เหลียงอ่อน   แกล้งเดินคอนห่อพายอยู่ชายควน”
(ภูติเหลืออง)

ติดตั้ง (ระวีระริก คัจจวิตติดคั้น คักกะนอง) เช่นในเรื่องราชินีมหากาฬ ที่ว่า

“กูปรารถนาอาหารทั้งหวานคาว   มันติดตั้งวิ่งยาวตามผู้ชาย”
(ราชินีมหากาฬ)

หรือในเรื่องตะวันลับฟ้า ที่ว่า

“กูสงสัยว่าจะออกเป็นดอกทอง   มันจะต้องติดตั้งวิ่งตามชาย”
(ตะวันลับฟ้า)

หรือในเรื่องน้องแก้ว ที่ว่า

“แพะติดตั้งวิ่งลากกระซอกเชือก   ตาแก่เกลือกกลิ้งล้มพลิกคว่ำหงาย”
(น้องแก้ว)

แต่ว่า (ใหญ่โตพิลึก ใหญ่โตมาก) ข้องใจ (เป็นห่วง) ถึงอีไปอีท่า (ถึงจะจาก
ไปก็ตามทีเถอะ) แต่ค่า (โกส้ค่าแล้ว) พันนี้ (เช่นนี้) เช่นในเรื่องน้ำใจแม่ ที่ว่า

“นิกสงสารนางยักษ์ที่รักพิลึก
พีกี่ยังข้องใจถึงอิไปอิทำ

แลแล้วนีกแลเล่าของมันเฒ่าถ่า
ก็แก่ค้ำเข้าพันนี้กินอนที่นี้เสียสักคืน”
(น้ำใจแม่)

หวางเฒิน (สว่างมาก สว่างจ้า) เช่นในเรื่องเพลิงพยาบาท ที่ว่า

“ที่ดูงป่าการุณชอบคุณมาก
มานั่งตากน้ำค้างจนหวางเฒิน”
(เพลิงพยาบาท)

หลอน (หลอก) เช่นในเรื่องเทพเจ้าหลงชาติ ที่ว่า

“แค่น ไอ้เฒ่าเจ้าแสตัวแรงอน
มันแกล้งหลอนให้สั่งงามเรยีนหามเถ่าชี”
(เทพเจ้าหลงชาติ)

หรือในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“พีกี่จะปรากฏตัวอย่างกลัวพีกี่
จะไม่มีอันตรายพีกี่ไม่หลอน”
(ราชินีวิปโยค)

หรือในเรื่องเพลิงพยาบาท ที่ว่า

“ข้าพเจ้าตามหลานจากบ้านไกล
ทั้งสงสัยหลานถูกหลอนตอนที่มา”
(เพลิงพยาบาท)

เรียก (เรียกสนิท ไม่มีช่องว่างเลย) เช่นในเรื่องสามพี่น้องฝาแฝด ที่ว่า

“ด้วยอำนาจพระมหาบารมี

พาลไพร่ราบเรียกไม่เบียดเบียน”

(สามพี่น้องฝาแฝด)

หรือในเรื่องสุพรรณนิการ์ ที่ว่า

“ถ้าเรียกจริงก็ไม่ห้ามตามน้ำใจ

จะให้เรียกกับใครก็บอกมา”

(สุพรรณนิการ์)

ปลอมนตร์ (ทำให้มนตร์เสื่อม) เช่นในเรื่องยอดกตัญญู ที่ว่า

“ยิ่งสงสัยมัดติกาธิดาราช

เป็นปีศาจค้างคาวสาวอาถรรพณ์

คิดหาช่องปลอมนตร์คนสำคัญ

จึงชวนกันปรึกษากับข้าไท”

(ยอดกตัญญู)

พ่อไอ้หมา (คำเรียกสามี พ่อของลูกชาย) หลุหละ (สกปรกเลอะเทอะ) คำพรุก (คืนพรุ่งนี้) รามาย (รบกวน พยายามจะทำให้ได้) หยมหยาม (สกปรกเลอะเทอะ เหนียวเหนอะหนะ) เช่นในเรื่องยอดกตัญญู ที่ว่า

“จะเอาของต้องการไม่หาญบอก

จะปอกดอกเอาเองไม่เกรงหมอ

ครั้นเมื่อยเห็นผิดทำร้องคำทอ

ทำไมพ่อไอ้หมาพุดจาไม่ฟัง

ยังหลุหละปุประพื้อย่าถูก

ต่อคำพรุกรับรองว่าพอย่องได้มั่ง

พอเมาเหล้าแล้วบ้าทำทำรุ่งรัง

เปิดหน้าเปิดหลังรบกวนลวนลาม

บอกแล้วว่าอย่ายังหน้าไม่อาย
นายพูนกลัวเมียคำทำไม่งาม

ร่ายมายไม่ฟังกำลังหุยมหยาม
จึงบอกความปรารถนาจะเอาผ้าซับเม่นส์”
(ขอกคตัญญ)

ลาต้า (บ้ำจี้) เช่นในเรื่องขอกคตัญญ ที่ว่า

“ถ้าได้บวชในเดือนสามจะช่วยหามชี ได้แยงดีแล้วรับรองน้องจะต้องลาต้า”
(ขอกคตัญญ)

คักคู่เดียม (จี้จี้ จี้เคียม) แยงตุ้ตี (แห่จี้จี้) เช่นในเรื่องขอกคตัญญ ที่ว่า

“พี่พบน้องพี่นึกรักคักคู่เดียม น้องสวยเรียบร้อยเรงนำแยงตุ้ตี”
(ขอกคตัญญ)

หรือในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“พี่จะให้สัญญาว่าจะปรานี จะแยงตุ้ตีให้น้องรักคักคู่เดียม”
(ราชินีวิปโยค)

ขาวเหว้ง (ขาว่ม่อง) แข้งหว็อง (สวยแข็ง) หล็อง (หลงลืม) กราว ๆ (พอ ๆ)
มันเทศ (มันสำปะหลัง) เช่นในเรื่องขอกคตัญญ ที่ว่า

“เที่ยงเห็นสาวขาวเหว้งหน้าแข้งหว็อง ขาวไม่หล็องไม่หลอได้คอก้าขาว
อายุน้องสักเท่าใดสงสัยว่ากราว ๆ
ผิวน้องขาวนักแรงเหมือนแป้งมันเทศ”
(ขอกคตัญญ)

เกิดโหมโรง (มีลูกมีหลาน แพร่พันธุ์ ขยายพันธุ์) เช่นในเรื่องรักไร้
พรหมแดน ที่ว่า

“อยู่ก็บ้ำหน้าค่างค่างก็ชาน   คงไม่นานแล้วน้องมึงต้องตาย
ไม่เกิดโหมโรงกับเขามั่ง   จดหมคหวังแล้วบัดนี้หมคที่หมาย”
(รักไร้พรหมแดน)

ลูกเขี้ยว (ลูกมะเขี้ยว) เช่นในเรื่องแสงวาริน ที่ว่า

“ให้ล้มวัวลงแก้ววันละร้อย   อย่าใ้ลูกเขี้ยวให้เสียของ”
(แสงวาริน)

นานนิน (นานมาก นานแสนนาน) เช่นในเรื่องเพื่อนแก้วเมียขวัญ ที่ว่า

“เมื่อต้องแสงสุริยาผาผยับ   แลสลับเลื่อมเลื่อมที่เง้อมหิน
บังเกิดก่อนพุทธกาลมานานนิน   เป็นศิรินทร์หลักแหล่งแห่งโลกา”
(เพื่อนแก้วเมียขวัญ)

หรือในเรื่องคัชนีนาง ที่ว่า

“แต่สืบหาเสื่อหาญกีนานนิน   ยังไม่สิ้นสายใจอาลัยลาญ”
(คัชนีนาง)

ลาวน (โลเล ไม่นั่นอน ชั่วร้าย) เช่นในเรื่องเพื่อนแก้วเมียขวัญ ที่ว่า

“มากคคิดผิคระบอบไม่ชอบกล   อีลาวนควงเคือนก็เหมือนกัน”
(เพื่อนแก้วเมียขวัญ)

น้ำบูดู (ชื่ออาหารของชาวไทยมุสลิมภาคใต้ชนิดหนึ่งปรุงจากปลาหมัก) พุงปลาแล้ง (ชื่ออาหารภาคใต้ชนิดหนึ่งปรุงจากพุงปลาแล้ง (ปลาทุ) หมักเกลือ แองไต่ปลาแล้ง) คลด (กัก ทะะ) โดกจัว (กระดุกัว) เต่าเต่าค่อมมือ (โตขนาดเท่าข้อมือ โตมาก) ถัว (ถั่ว) เช่นในเรื่องเพื่อนแก้วเมียขวัญ ที่ว่า

“น้ำบูดูปิดตานีปลีกด้วยเถื่อน
ขอดพักบุงพุงปลาแล้งตั้งเป็นราว
ทั้งชั้นเนื้อเถื่อให้เต่าท่าค่อมมือ
ควายไม่ต้องเถื่อหนังแกงทั้งตัว

ไว้เลี้ยงเพื่อนพวกพ้องของเจ้าสาว
ขั้นผู้เฒ่าที่มียศค้อยให้คลดโดกจัว
ทำให้ลือสั๊กหน่วงานนี้ไม่ปนถัว
ไม่ต้องกลัวหมดเปลืองเพราะเป็นเรื่องกินปลา”
(เพื่อนแก้วเมียขวัญ)

บอง (ตะบอง) หมังเหม (ยัง ชะงัก) เช่นในเรื่องนางในฝัน ที่ว่า

“กลาวุรตามทันเข้าพอดี

ยกบองดีจะให้ตายแต่ยักษ์ไม่หมังเหม”
(นางในฝัน)

หรือในเรื่องแสงวาริน ที่ว่า

“ต่างเหาะขึ้นเหนือเมฆได้สมใจ

ฤทธิไกรหักหลังไม่หมังเหม”
(แสงวาริน)

ปอเนาะ (สถานที่สอนศาสนาอิสลาม) เช่นในเรื่องลูกหลงแม่ ที่ว่า

“แต่จากน้องข้องใจประโหมสุหรี
เจ้าหมอมนทรมานานวัน

ปานฉะนี้จะวิโยกเศร้าโศกศัลย์
แม่ป่าหน่นริมปอเนาะช่างเคราะห์ร้าย”
(ลูกหลงแม่)

ครีอู (ผ่านหู กระทบหู) เช่นในเรื่องเลิครักล้างมลทิน ที่ว่า

“เพียงแต่ชื่อครีอูกลับรู้สึก

เกิดรักลึกเข้าใจจิตคิดประสงค์”

(เลิครักล้างมลทิน)

อยู่ไม่สวย (รูปร่างหน้าตาไม่ดี ไม่สวย) ว่อง (เก่ง รวดเร็ว) เช่นในเรื่องเลิครักล้างมลทิน ที่ว่า

“สาวเมืองกูอยู่ไม่สวยแต่อย่างกลัว

เรื่องบ้าแล้วว่องเองไม่ต้องสงสัย”

(เลิครักล้างมลทิน)

มิก (กินน้ำ) เคือก (อีก) เช่นในเรื่องเลิครักล้างมลทิน ที่ว่า

“เสียงโครมครามน้ำลิกมิกเอาหลายเคือก แล้วว่ายเลือกเข้าฝั่งยังมัวหมอง”

(เลิครักล้างมลทิน)

หรือในเรื่องจำเลยลี้กลับ ที่ว่า

“อุ่มน้องแก้วกิริยาจากสระสรอง
เข้ามิกน้ำกล้ำกลืนเหมือนขึ้นตาย

ทั้งเอาจองคืออันเพลี่ยคราวเสียหาย
เพราะคนร้ายไม่คิดอนิจจา”

(จำเลยลี้กลับ)

หนอย ๆ (ค่อข เบา ๆ) เช่นในเรื่องสี่แผ่นดิน ที่ว่า

“จะว่าเขากลับมาคิ้วอำมาต

ก็ประหลาดตอนที่ตีหนอย ๆ”

(สี่แผ่นดิน)

ชายคม (ชายรั้ว ชายป่า) เช่นในเรื่องสี่แผ่นดิน ที่ว่า

“แล้วซักผ้าบังสุกุลเอากางเกง
ค่าผมตีตั้งไว้ที่ชายคม

หลวงพ่อกเองไม่ใช้ก็ซักมาให้กระผม
ตัวกระผมสมควรได้ส่วนแบ่ง”
(สี่แผ่นดิน)

กวางกลาง (เกะกะ เกเร ทะลึ่ง) เช่นในเรื่องห้วงรักเหวลึก ที่ว่า

“นายโจร โกรธยักษ์กระโดดเข้ามาขวาง อย่างกลางเดี๋ยวแขกหรือจะเบื้อหน้า”
(ห้วงรักเหวลึก)

หรือในเรื่องทุ่งร้างทางรัก ที่ว่า

“กูไม่ได้สร้างเรื่องให้เคืองคา
มึงกลางสร้างเรื่องขึ้นมาก่อน

จงบอกมาให้กูฟังมึงหวังอะไร
กูคบให้นอนดาเขียวน้ำเขียวไหล”
(ทุ่งร้างทางรัก)

เส็งเคร็ง (ไม่ตี ไร้ค่า เลว) หน้าเหยียง (หน้าไม่งาม น่าเกลียด น่าขยะแขยง
หน้าขี้) เช่นในเรื่องห้วงรักเหวลึก ที่ว่า

“นางวิ้งลงเหวหายตายตามผัว

ฝ่ายไอ้ตัวเส็งเคร็งยืนหน้าเหยียงขี้”
(ห้วงรักเหวลึก)

ชนหัวพอง (ชนหัวลูก หมลูก หมจี้ขัน) เช่นในเรื่องเจ้าแสงเพชร ที่ว่า

“ชั้นอินพรหมยมภาพไม้หาญสู้
ชั้นต่ำได้ฝ้ายองค์ภูงค์ร้าย

ออกชื่อกูแล้วต้องกลับขยับขยาย
กูเข้าใกล้มันก็กลัวขนหัวพอง”
(เจ้าแสงเพชร)

หลัวหลัว ๆ (ส่งเสียงอ้ออิงเพราะตกใจ) เช่นในเรื่องอาถรรพณ์สวาท ที่ว่า

“วัชระกะชิ่งแกตงสัย
หรือชวนกันเล่นไฟแล้วนายมา

เกิดขัดขวางอย่างไรโฉนหนา
เสียงหลัวหลัวหลัวหลัวทั้งอวาต”
(อาถรรพณ์สวาท)

เอ็ด (ชนะเลิศ เก่งเป็นเลิศ) เช่นในเรื่องเทพบัญชา ที่ว่า

“ให้หนังแจ่งแย่งถั่วชนะเลิศ

โรงไหนเอ็ดจะได้ครองเป็นของขวัญ”
(เทพบัญชา)

มล้ำแมล้อย (เหนือล้ำ อ่อนล้ำ) เช่นในเรื่องขุนศึกนรสิงห์ ที่ว่า

“ครันมล้ำแมล้อยเหนือนักก็พักม้า

ให้เต็มลำหญ้าบ้างกลางอารัญ”
(ขุนศึกนรสิงห์)

หรือในเรื่องทนายทพระยาญ ที่ว่า

“สมเด็จท้าวอมรศิลป์ปิ่นกษัตริย์
ครันมล้ำแมล้อยเหนือนักพักพาริ

ทรงกัณฐัดตัดทางกลางไพรศรี
อำนาจสืบนำทิศให้ผิดทาง”
(ทนายทพระยาญ)

หรือในเรื่องสวรรค์บันดาล ที่ว่า

“น้องมล้าแมลื้อยเหน้อยเหน็บเจ็บทั่วกาย แชน้ำให้น้องกินทีเถิดพี่ฟอง”
(สวรรค์บันดาล)

มวนเมียน (ขลุมนุ่นววย ไม่เป็นระเบียบ) เช่นในเรื่องจำเลยลี้กลับ ที่ว่า

“นายหนูนายเท่งเอ็งก็ได้ เราจะให้คู่ร่วมเส่นหา
สวทังคู้กูเห็นหวันเฮ็นวา ชิงก้างปลาอยู่ในวัดพิศกันมวนเมียน”
(จำเลยลี้กลับ)

แข็งแค้น (มันคงมาก แน่นมาก) เช่นในเรื่องจำเลยลี้กลับ ที่ว่า

“ใส่คาคอข้อมือกับขื่อเหล็ก ล้ามแข็งแค้นไม่มีท่าจะกล้าหาญ”
(จำเลยลี้กลับ)

ไอ้หนัง (ไอ้คนคนนี่ ไอ้เชลยคนนี่) แฉง (ค้นให้ส่วนที่อยู่ข้างในโผล่พ้น
ออกมา ร่นเปลือกกองคชาติให้ส่วนหัวองคชาติโผล่) เช่นในเรื่องจำเลยลี้กลับ ที่ว่า

“ต่อถึงสัญญาน้องธาดาได้กลับหลัง ไอ้หนังจะไม่มีทางหนีหน้า
เหมือนเขาวาอย่าตีให้มันตาย แต่จับแฉงรูดทรายให้ทุกวัน”
(จำเลยลี้กลับ)

หนวยตา (ลูกตา) เช่นในเรื่องอภินิหารพระสุริยาเทพ ที่ว่า

“ฉิ้นพานหักยักษ์พลัดเอาหนัดเหนียน เป็นลมเวียนมีคหน้าหน่วยตาหัน”
(อภินิหารพระสุริยเทพ)

ครึ่งงาย (ครึ่งวัน) เช่นในเรื่องเพลิงพยาบาท ที่ว่า

“ตายกันแน่แต่ไม่รู้กูหรือน้อง รบแลลองสักครึ่งงายเดียวก็หายสงสัย”
(เพลิงพยาบาท)

หลวน (แตก แท้ง หลุด) เช่นในเรื่องเพลิงพยาบาท ที่ว่า

“กูหนีแล้วมึงยังตามความอาฆาต มึงบังอาจทำรบน่าคบให้ตาหลวน”
(เพลิงพยาบาท)

อี่เต่านี่ (อีนังคนนี่) ตก (เรียกค่าสินสอด) เช่นในเรื่องแรงสายเลือด ที่ว่า

“แรกคินมันไม่มาหรือพกากรอง ลูกฉิ้นร้องแต่เช้าอี่เต่านี่
ถ้ามันจริงถึงพ่อเจ้าก็ไม่เข้าซี่ ตกพอดีพอร้ายเอาแต่พ่อได้การ”
(แรงสายเลือด)

ฉุก (ยุ) เช่นในเรื่องอภินิหารพระสุริยเทพ ที่ว่า

“เสียงเจ้าบ้านก็สนุกฉุกเบาเบา คงเห็นเราเป็นผู้ร้ายไม่ไว้ใจ”
(อภินิหารพระสุริยเทพ)

หยาบ (แอบ ซ่อน) เช่นในเรื่องคัมภีร์คำ ที่ว่า

“ไอ้สี่แก้วยอดทองสองจี๋เข้า

มันหลีกหลบหยาบหน้าไปอยู่ไหน”
(คัมภีร์คำ)

หรือที่ว่า

“มารเข้าได้ไม้ขลบทบเอาท่า

ให้ควายป่าต่อสู้กูแอบคูก่อนหนอ”
(คัมภีร์คำ)

หรือในเรื่องแรงอธิษฐาน ที่ว่า

“ครันมีท้องร้องกลับมาหา

มึงซ่อนขู๋หยาบชายเอาไว้ไหน”
(แรงอธิษฐาน)

พลองพลั่ง (รีบร้อน ลูกดีลูกถน รีบ ๆ) เช่นในเรื่องทุ่งร้างทางรัก ที่ว่า

“ลูกสาวพ่อใครมาขอไปจากอก
ไม่พักยกขันหมากพ่อไม่อยากคัง

พ่อจะตกเอาแต่ทองสักสองถัง
ยกลูกแบกพลองพลั่งตั้งหน้าเดิน”
(ทุ่งร้างทางรัก)

เดือนแจ่ง (เดือนหงาย) เช่นในเรื่องวงเวียนแห่งความรัก ที่ว่า

“ดาวกระพริบบริบริเป็นสีแดง

พอเดือนแจ่งเห็นสาวเดินเข้ามา”
(วงเวียนแห่งความรัก)

แพรวผาว (แพ้ว ๆ เบา ๆ) เช่นในเรื่องวงเวียนแห่งความรัก ที่ว่า

“กระซิบเสียงแพรวผาวหยอกเข้าชม   ทั้งแก้มนมนางไม่ห้ามปล่อยตามใจ”
(วงเวียนแห่งความรัก)

แเค็ด (เค็ด) แหม็ด (หมด) มดหนอย (มดตะนอย) หลักหู (กกหู) ทวยหู
(แมลงป่องหางหู) เช่นในเรื่องรอยหมึกนิลกาฬ ที่ว่า

“เข้าป่าแเค็ดแหม็ดงามเพราะหนามดำ   แล้วมีหนามดหนอยต่อยหลักหู
ออกทุ่งหญ้าป่าโล่ง โกงี้ โกงี้คู   เจอทวยหูถูกอ่อนมันซ่อนไซ”
(รอยหมึกนิลกาฬ)

ดั้น (ดู ดูร้าย) เช่นในเรื่องรอยหมึกนิลกาฬ ที่ว่า

“ชื่อฟองสมุทรสวยสนิทแต่ฤทธิ์ร้าย   นำเสียดายคือคั้นจนพ่นงาม”
(รอยหมึกนิลกาฬ)

กุ้งส้ม (กุ้งคองน้ำส้ม ชื่ออาหารชนิดหนึ่ง) เช่นในเรื่องรอยหมึกนิลกาฬ ที่ว่า

“ไอ้ของเก่าเราเหลือเบือจะตาย   เหมือนยายชายกุ้งส้มยื่นนมยาน”
(รอยหมึกนิลกาฬ)

ทวยอูด (กั้น ทวาร) เช่นในเรื่องสังจะกับความรัก ที่ว่า

“พระแก้งทำแก้อ้าวสุบยา
กรีดวงศน์นี้ฉานว่าทำไม่ดี

ขีดไฟมาไม่ทันจุดถูกทวยอุดฤยี่
คาบบุรีแล้วจุดทวยอุดเรา”
(สัจจะกับความรัก)

ลึงลั้ง (ริบร้อน ลูกลี้ลูกถนน) เช่นในเรื่องสิงหราชกษัตริย์ศึก ที่ว่า

“เชิญกินน้ำกินท่าอย่าลึงลั้ง ขอเชิญนั่งกันให้สบายใจ”
(สิงหราชกษัตริย์ศึก)

หรือในเรื่องเจ้าจอมทอง ที่ว่า

“ไม่มีใครช่วยค้ำแล้วไม่แคล้วตาย คงจะไม่มีเหลือทิ้งเนื้อหนัง
พอเห็นคนอยู่ข้างหน้าทำวนาคัง วิ่งลึงลั้งเข้ามาหาโปรดปรานี”
(เจ้าจอมทอง)

ขามเหล็กขาว (งานสังกะสี) เช่นในเรื่องทวนทิพย์ทวนทอง ที่ว่า

“ที่ท่อนท้ายใต้หางของนางงาม สักเท่าขามเหล็กขาวใส่ข้าวแมว”
(ทวนทิพย์ทวนทอง)

ม่วงลั้งแข (มะม่วงพันธุ์พื้นเมืองภาคใต้ชนิดหนึ่งผลกลมรี) เช่นในเรื่องทวน
ทิพย์ทวนทอง ที่ว่า

“ที่ได้เสื่อเนืองอกหรือน้องพอกกับปูน แลพูนพูนเป็นพวงเหมือนลูกม่วงลั้งแข
อย่าว่าพี่อ้อร้อมาต่อแย ที่พี่แลเพราะน้องงามเขาเรียกทรามหมางย”
(ทวนทิพย์ทวนทอง)

คายของ (เสียดาย) เช่นในเรื่องสี่แผ่นดิน ที่ว่า

“สร้างประวัติหนังไว้ให้กรีกก้อง

เราคายของที่ท่านตายไม่ทันเห็น”

(สี่แผ่นดิน : บทปราชญ์หน้าบท)

ยักคอ (พยักหน้า เห็นด้วย แสดงความเคารพ) เช่นในเรื่องสี่แผ่นดิน ที่ว่า

“เราขอพึ่งพาพระสหาย
แสงนาคีลูกนาคาเลือดบ้ายอ

คงจะไม่ขัดข้องเราร้องขอ

จึงยักคอร่วมด้วยช่วยแน่นอน”

(สี่แผ่นดิน)

หรือในเรื่องราชินีมหากาฬ ที่ว่า

“เป็นเพียงสัตว์เลื้อยคลานสันดานคนอง
พอสร้อยทองคล้องหนักกลับยักคา

อยากได้ทองยักคอยอยศลา

อีก็ง่าอวดศักดิ์ไม่ยักคอ”

(ราชินีมหากาฬ)

เที่ยงยับ ๆ (เวลาเที่ยงที่ประกายแดดระยิบระยับ เวลาเที่ยงตรงที่แดดกำลังร้อน
จัด) เช่นในเรื่องสามมงกุฏ ที่ว่า

“พรหมเมรุว่าเขามาหาพระฤๅษี
ต้องลงบัญญัติกำหนดจดจำวัน
ถูกบางงานรับพาเวลาไป
ถึงร้อนแพดแดดเปรี้ยงเที่ยงยับยับ

เขาคงมีจินนิมนต์ท่านไปฉิ้น

ต้องพูดกันเสียให้หมดเรื่องรถรับ

แล้วเหลวไหลเล่นท่าเวลากลับ

พระเดินกลับกลางแดดได้แปดบาท”

(สามมงกุฏ)

รอก (เป็นห่วง กังวล) เช่นในเรื่องกำสรวลสวาท ที่ว่า

“พระโยคีมีจิตคิดวิตก

ให้รอกอยู่ด้วยศิษย์เป็นอดี”

(กำสรวลสวาท)

ขัน (ปันโต) แถ (ท่าน) เช่นในเรื่องอภินิหารพระสุริยเทพ ที่ว่า

“พระสงฆ์ไม่ต้องมนต์ให้ลำบาก

ดักแกงฝาก ไปสักขันก็แถมัน ไม่สิ้น”

(อภินิหารพระสุริยเทพ)

ตรอย (จืด กร่อย) เช่นในเรื่องสายเลือดชาติยา ที่ว่า

“ไม่พูดหวานปานเป็นเหมือนเช่นอ้อย
อันข้างตายเอาเงาเงาเอาคำ

ข้างปลายตรอยซัดชิมไม่อิ่มหน้า

จะไม่ทำกลับกลอกหลอกลวงนาง”

(สายเลือดชาติยา)

หวังหวย (มุงหวัง ตั้งใจ) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“พอใกล้รุ่งรอนรอนนางนอนหลับ

ฝ่ายชายกลับดุกขึ้นนั่งไม่หวังหวย”

(ราชินีวิปโยค)

หรือในเรื่องแคนอภินิหาร ที่ว่า

“สุพรรณิการ์ร้อยซังเจ้าหวังหวย

จะช่วยชายกู่ชาติปรารถนา”

(แคนอภินิหาร)

หรือในเรื่องม่านมลทิน ที่ว่า

“ขอข้ามฟากพอลถึงฝั่งเขาหวังหวาย จะล่องได้หรือตั้งจิตไปทิศเหนือ”
(ม่านมลทิน)

หรือในเรื่องสามมงกุฏ ที่ว่า

“อุตส่าห์พามาขังด้วยหวังหวาย ใครช่วยชายจึงรักทำหักหาญ”
(สามมงกุฏ)

ยอง (ทรุด นังยอง ๆ) เช่นในเรื่องสัจจะกับความรัก ที่ว่า

“นางแอบบานประคอบึงระวังเหตุ คอยสังเกตพี่กรีดาต้องมานี่
พระกรีดาไหล่น้ำมาทันที นางตีด้วยไม้บองยองไปเลย”
(สัจจะกับความรัก)

แผลเดิน (แผลจ้ำ แผลจัด ร้อนจัด) เช่นในเรื่องทวนทิพย์ทวนทอง ที่ว่า

“พื้นป่ารกแลเห็นเป็นทุ่งว่าง ไร่ร้างยังแสงแดดก็แผลเดิน”
(ทวนทิพย์ทวนทอง)

มรน (คำรน) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“เสียงหมาลูกอ่อนทั้งหอนทั้งมรน หรือมีคนมาหาตาฤษี”
(ราชินีวิปโยค)

โพระ (พรุ) โหละ (ใช้ไฟส่องหาปลา) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“พอดึกคึกคึกนิกหมายออกชายโพระ   จุดได้โหละกึ่งปลาเป็นอาหาร”
(ราชินีวิปโยค)

วังพลาม (กระ โคดหนีทันที วังหนีทันที) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“พวกกบเขียดเกลียดหน้าพระอาจารย์   มันให้วานแล้ววังพลามค้ำน้ำไป”
(ราชินีวิปโยค)

พวก (ฮ้วน สมบูรณ์) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“แม่งามเหลือเนื้อขาวเหมือนไส้หยวก   ร่างไม่พวกแต่ไม่พอมคอมเข้าในสมอง”
(ราชินีวิปโยค)

แม่ไฟ (เชิงกราน เต่าไฟ) เจียง (ผ้า) เช่นในเรื่องคัมภีร์คำ ที่ว่า

“ทั้งลูก โกมาทอฆ่าเหลวไหล   จัดทำแม่ไฟเอาไว้ให้
ไม้พื้น ไม้ตองเจียงกองไว้   ได้ใช้ผิงห้องต้องจัดเอง”
(คัมภีร์คำ)

หรือในเรื่องทุ่งร้างรัก ที่ว่า

“เขากำลังห้องแก่เขาแม่เลี้ยง   จะจับเจียงห้องมาให้อาสัญ”
(ทุ่งร้างทางรัก)

ปล่อยเที่ยง (ตะวันบ่าย ตอนบ่าย) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“พอปล่อยเที่ยงเอียงฟ้าอากาศ   สกุนชาติกู่ก้องร้องขานขัน”
(ราชินีวิปโยค)

หรือที่ว่า

“เสียงแม่ม่ายลงในเรไรหรือ   เหมือนกรับฉิ่งเพลินเพราะเสนาะเสียง
เป็นเพลงไพเราะเสาะสำเนียง   พอปล่อยเที่ยงผู้หญิงสาวเดินเข้ามา”
(ราชินีวิปโยค)

หัวเหิม (เริ่มต้น) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“พอเข้ารับพบกับขวานของมารร้าย   เพราะไม่ได้ระวังตัวแรกหัวเหิม”
(ราชินีวิปโยค)

เหยอ (เหยอ ขยับ) แถก (พุ่งตัวขึ้นบนท้องฟ้า ถีบตัวขึ้นบนท้องฟ้า) เช่น
ในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“พลางเหยออกยกพาใส่บ้านแบก   มารเหาะแถกถีบถอนร้อนถลา”
(ราชินีวิปโยค)

หัวไอ้ขลิค (หัวองคชาติ) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“ผ้าผ่อนล่อนหลุดเขาไม่หยุดดี   ลูกขึ้นหนีไปแต่ตัวมือกำหัวไอ้ขลิค”
(ราชินีวิปโยค)

หลบ (กลับ) เช่นในเรื่องราชินีวิโชค ที่ว่า

“ต่อเมื่อไรจะได้หลบไปพบจวน   แต่คร่ำครวญหวนหาอกอาลัย”
(ราชินีวิโชค)

พ่อเต่า (ตา) เช่นในเรื่องราชินีวิโชค ที่ว่า

“ดาวอกหงอกขาวพ่อเต่าใคร   ไม่ห้ามปรัมแกไว้ปล่อยให้มา”
(ราชินีวิโชค)

คอแลน (องคชาติที่ส่วนปลายไหลออกมา) คำหุ้มรา (ตำรา) เช่นในเรื่อง
ราชินีวิโชค ที่ว่า

“หน้าแห้งแข็งเรียวคางขานวน โหนก   คอแลนแขน โภกเข้าคำหุ้มรา”
(ราชินีวิโชค)

นกเขาแขก (นกเขาชวา) ไม้แลนบาน (ชื่อพันธุ์ไม้พื้นถิ่นภาคใต้มีผิวขุยเมื่อ
แลน(ตะกวด) ปีนไม้ชนิดนี้เปลือกไม้จะขุยทำให้แลน (ตะกวด) ตกลงมากองที่พื้น
แลนจึงเบื้อที่จะปีนจึงเรียกไม้ชนิดนี้ว่าไม้แลนบาน คือ สาบานหรือเล็กที่จะปีน) เขาคัน
(ชื่อไม้เถาชนิดหนึ่งมีลูกเป็นพวงรสเปรี้ยวใช้ใส่แกง) เช่นในเรื่องราชินีวิโชค ที่ว่า

“หมีบบหอยรอยเหงือกเปลือกหอยแขก   นกเขาแขกเคียงคู่แล้วคู่จัน
ที่ปลายไม้แลนบานย่านเขาคัน   ได้ขึ้นวันเวียนคลุมชะอุ่มใบ”
(ราชินีวิโชค)

สั้นน็อค ๆ (สั้นริก ๆ) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“ความโกรธาตาแดงดังแสงไฟ

เจ็บใจทรงธรรม์ตัวสั้นน็อคน็อค”

(ราชินีวิปโยค)

ทก (ซัก คิง กระชาก) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“ทกพระแสงออกจากฝักชักมาถือ

มันเหมาะมือแล้วตามมาด้วยกล้าหาญ”

(ราชินีวิปโยค)

เรียม (เรียบร้อย สะอาด หมดจค) ขาวหลุย (ขาวผ่อง ขาวนวล) เช่นในเรื่อง
ราชินีวิปโยค ที่ว่า

“เจอมนุษย์พุทธชาติสะอาดเอี่ยม

ช่างสวยเรียมหนุ่มหน้าตัวขาวหลุย”

(ราชินีวิปโยค)

เบิกหวาง (รุ่งสว่าง รุ่งเช้า) เสียดพุง (ปวดท้อง) หลก (ตลก) เช่นในเรื่องแรง
สายเลือด ที่ว่า

“บอกโนราห์ว่าให้เลิกต่อเบิกหวาง

เล่นจนนางเสียดพุงเกิดยุ่งใหญ่

เสียงตลกไปกษาโนราห์ไทย

หลกออกไปแต่ละที่ไม่พ้นปีโนราห์”

(แรงสายเลือด)

เมล้อมล้า (เหนื่อล้า ระอา เหนือยนัก) เช่นในเรื่องสิงหราชกษัตริย์ศึก ที่ว่า

“นางหนีพ้นภัยพาลสันดานป่า

ยิ่งเมื่อยมล้าแทบชีวิตจะปลิดหาย”
(สิงหราชกษัตริย์ศึก)

เกลี้ยงกรก (เกลี้ยงไม่เหลืออะไร เกลี้ยงจริง ๆ) เช่นในเรื่องแรงสายเลือด ที่ว่า

“สุดสังเกตุเหตุผลขนของเมีย ร่วงหล่นเสียเกลี้ยงกรกไม่รกแรง”
(แรงสายเลือด)

ข้องใจ (เป็นห่วง กังวล) เช่นในเรื่องแรงสายเลือด ที่ว่า

“ครั้นทิ้งผูกกรองก็ข้องใจ ครั้นไม่ไปก็กำสรดถึงน้องสริน”
(แรงสายเลือด)

หรือในเรื่องเจ้าคำคง ที่ว่า

“เธอไม่เคยข้องขัดคดหนทาง ห่วงนี้นางมีท้องนิกข้องใจ”
(เจ้าคำคง)

กูปี้ (กาแพ) เช่นในเรื่องสิงหราชกษัตริย์ศึก ที่ว่า

“ก็คูคีสีขาวคงเข้ายาก เปรียบกับกากกูปี้น้องสาวนี้คำหา”
(สิงหราชกษัตริย์ศึก)

หรือที่ว่า

“คงจะเป็นชาวป่าสินะเจ้า
ไม่ขาวเลยสักเท่าองคุลี

กำลังสาวทั่วกายเหมือนทาสี
เหมือนกูปี้บนรถไฟที่ไม่ไถ่นม”
(สิงหราชกษัตริย์ศึก)

ขนพอง (ขนลุกชัน) เช่นในเรื่องแสงพยัคฆ์ ที่ว่า

“เราไม่หลอกเราไม่หลอไม่เชื่อลอง

ดูขนพองเสียแล้วทำไมไม่นำไป”
(แสงพยัคฆ์)

หรือในเรื่องทุ่งร้างทางรัก ที่ว่า

“บุษบากแล้วจริงวังหนีกลับ
แกไม่ใช่คนนี่ลูกขนพองเลย

มาค่านับซีแก้วแม่เหย
ลูกไม่เคยพบเห็นเรื่องเช่นนี้”
(ทุ่งร้างทางรัก)

ชันชี่ (สัญญา) เช่นในเรื่องจำเลยลี้กลับ ที่ว่า

“พอถึงวันชันชี่ดีใจนัก

เมรุต้นชัยรีบออกนอกคูหัน”
(จำเลยลี้กลับ)

หรือที่ว่า

“พอถึงวันชันชี่ที่สัญญา

ก็รีบมาสู่บ้านแม่หวานใจ”
(จำเลยลี้กลับ)

แม่เต่า (ยาย) เช่นในเรื่องราชินีบอด ที่ว่า

“พี่ไปแล้วไม่ซำคอกหนาน้อง   จะขอร้องให้แม่เต่ามากล่าวขอ”
(ราชินีบอด)

นั่งทำเพิง (นั่งไม้ระมัดกระวัง นั่งไป) เจริงคอ (ชะเง้อคอ ชูคอขึ้น) เช่นในเรื่อง
ราชินีบอด ที่ว่า

“เดี๋ยวจะหาว่าไม่บอกอื่คอกทั้ง   อย่าเที่ยวนั่งทำเพิงให้เด็กเจริญคอ”
(ราชินีบอด)

ผัดผ้า (ผ้าหุลดลุ่ยไม่ติดกาย) ไชเลน (องคชาติที่ส่วนหัวไม่มีหนังหุ้ม
องคชาติที่ส่วนหัวไหล่ออกมา) บัดลี (น้ายาย) เช่นในเรื่องรักไร้พรมแดน ที่ว่า

“เห็นนายเท่งตัวกะล่อนนอนผัดผ้า   แถมยกขาไชเลนแสนบัดลี”
(รักไร้พรมแดน)

อยู่พอได้ (รูปสวย มีรูปร่างดี มีหน้าตาดี) แขนฉิ่ง (แขนโก่ง) ลิงแหม (ลิง
แสม) เช่นในเรื่องน้ำใจแม่ ที่ว่า

“แรกมันสาวคราวหลออยู่พอได้   พอแก่กายแขนฉิ่งเหมือนลิงแหม”
(น้ำใจแม่)

สาด (เสื่อ) เช่นในเรื่องน้ำใจแม่ ที่ว่า

“ฝ่ายนายเท่งเข้ามาทักรู้จักหน้า   เป็นแม่ค้าขายสาดที่หาดใหญ่”
(น้ำใจแม่)

กล้วยพังลา (กล้วยตานี) เช่นในเรื่องขุนศึกนรสิงห์ ที่ว่า

“ไอ้ชายชาติละว้ามันกาลี   สมควรดีเสียให้ม้วยฝั่งหลุมกล้วยพังลา”
(ขุนศึกนรสิงห์)

แกวก (แหวก) เช่นในเรื่องรักไร่พรหมแดน ที่ว่า

“สองหัตถ์ถาคว่าแกวกแหวกวิสูตร   ทะลารุดแลหามารศรี”
(รักไร่พรหมแดน)

หรือที่ว่า

“ปลายมือชี้จี้ทรวงพวงมาลัย   หรือภายในนั้นจะมีที่สำคัญ
เมื่อแกวกคูก็พอดมีจดหมาย   คารมชายเกลี้ยกล่อมแม่จอมขวัญ”
(รักไร่พรหมแดน)

พุง (ท้อง) เช่นในเรื่องคัมภีร์คำ ที่ว่า

“หรือจากป่ามาตลอดในเมืองกรุง   เคยฝากพุงติดต่อกับหมอไหน”
(คัมภีร์คำ)

คัด (คับ) เช่นในเรื่องคัมภีร์คำ ที่ว่า

“แต่สิ่งหนึ่งที่น้องนึกข้องใจ

ที่ตัวใหญ่กว่าเพื่อนต้องคัดเรือนแม่ฟัว”
(คัมภีร์คำ)

ห้วมัน (มัน) เช่นในเรื่องคัมภีร์คำ ที่ว่า

“ทั้งนางพระขามาตกหัวอกตัน

หมกห้วมันจิ้มเกลือเหลือกัณคาร”
(คัมภีร์คำ)

ปัญญา (ฉลาด) ยอน (ยุ ยุง) เช่นในเรื่องคัมภีร์คำ ที่ว่า

“ที่สะหม้อปัญญาแก่มาก่อน

ที่เคยยอนยักย์เฒ่าจนยอมเข้าสู่นัด”
(คัมภีร์คำ)

รู่หวัง (รูโหว่) ม้อง (ตั้งท้อง มีครรภ์) เช่นในเรื่องคัมภีร์คำ ที่ว่า

“ผิวคำล่ำสันเป็นมันหมึก

คือลิกนำคูเป็นรู่หวัง

นั่งลงตรงหน้าทำตาจิ้ง

นางยักย์ม้องเขามาธุระอะไร”

(คัมภีร์คำ)

ตาหลวง (หลวงตา) เช่นในเรื่องคัมภีร์คำ ที่ว่า

“ฝ่ายท้าวห้านาकिनทร์ปีนักษัตริย์

ประณมหัดถ์วันทาพ่อตาหลวง”

(คัมภีร์คำ)

ปั้นเตียว (โจงกระเบนในลักษณะกระชับผ้าถึงโคนขา) เช่นในเรื่องคัมภีร์คำ
ที่ว่า

“ยักษ์ตัวสั้นปั้นเตียวเข้าโคนขา   ไม่บอกลาเดินกลับไปลับหาย”
(คัมภีร์คำ)

แคว็ก (ขวิด ตัก ควัก) หยาย (ขยายออก ถอยออก ถอยห่างออกไป) เช่นใน
เรื่องคัมภีร์คำ ที่ว่า

“ด้วยกำลังเสมอกันตรันแข็งแผ็ก   ใ้อ้ำแคว็กดังกราวใ้อ้ำขาวหยาย”
(คัมภีร์คำ)

ลำเหมือง (ลำคลอง) ปลาหลาม (ปลาฉลาม) เมลือง (เป็นมันวาว) ถืม (ตำ)
เช่นในเรื่องแรงอธิษฐาน ที่ว่า

“คงไม่ใช่ความประสงค์จะลงเล่น   ไม่ใช่เช่นสายน้ำในลำเหมือง
เห็นปลาหลามอ้มอ้มจนแค้นเมลือง   เสี่ยงถืมเครื่องอยู่ในครัวจะค้ำคุณ”
(แรงอธิษฐาน)

ลูกกลอน (สลักประคุด) เช่นในเรื่องแรงอธิษฐาน ที่ว่า

“เสียงลูกกลอนคลอนเคลื่อนออกเคลื่อนหลุด   ยิ่งแสนสุดสงสัยใจนักหนา”
(แรงอธิษฐาน)

หยาก (ละโมบ อยากได้) เช่นในเรื่องแรงอธิษฐาน ที่ว่า

“ความโลภมากปากอำดูลามก

ความหยากเงินทองก็ต้องทำ”

(แรงอธิษฐาน)

ที่ว่า ปอ (โปป๋น) นำรบ (ชวนทะเลาะ หาเรื่องทะเลาะ) เช่นในเรื่องแสงวารินทร์

“ปอกินหมดไม่ได้คิดอนิจจา

กลับบ้านมาตอนค่ำก็ต้องนำรบเมีย”

(แสงวาริน)

อินกาหนี (อินทรกานี) อี้ตาย (จะตาย) ดีหว่า (ดีกว่า) หีบ (หนีบ หีบ) เช่น
ในเรื่องแสงวาริน ที่ว่า

“ใช้ดูอินกาหนีดีเหมือนอี้ตาย

ดีหว่าใช้ยาทิพย์นั้นแลของหีบรู”

(แสงวาริน)

เหล็กไฟ (เหล็กไฟ ไม้จืดไฟ) เหนียวกวน (ชื่อขนมพื้นบ้านภาคใต้ทำจากข้าว
เหนียวนำมากวนกับน้ำตาลปึก) เช่นในเรื่องแสงวาริน ที่ว่า

“บนฝาชั้นนั้นเหล็กไฟ

แต่ข้างในนั้นเหนียวกวน”

(แสงวาริน)

ไซ (ค้อย) โมง (กั้น) แม่ (แผล รอยที่เกิดจากแมลงกัดค้อย) เช่นในเรื่องแสง
วาริน ที่ว่า

“เลียเข้าได้คั่นค้อยต่อโพรง

ไซ โคนโมงสองแม่แผลฉกรรจ์”

(แสงวาริน)

วี (พัควี กวักแกว่ง) เช่นในเรื่องแสงวาริน ที่ว่า

“เราเอาวีคีต่อถึงไม้แตก   แต่ปากแหกสิ้นสวยแต่พวยหลุด”
(แสงวาริน)

หรือในเรื่องอาถรรพณ์สวาท ที่ว่า

“เมทนีวีตะบองร้องคำรน   แค้นอีกคนลั่นคั้นเจ้าปัญญา”
(อาถรรพณ์สวาท)

จอก (แก้วน้ำ) เช่นในเรื่องแสงวาริน ที่ว่า

“ไม่ต้องใช้สำหรับประดับแวว   ใช้จอกเคลือบจอกแก้วธรรมดา”
(แสงวาริน)

ตีสองครั้ง (๑๔ : ๓๐ น.) หวัน (สวรรค์) เช่นในเรื่องแสงวาริน ที่ว่า

“ส่งกลับให้ทันในวันนี้   ราวตีสองครั้งให้ถึงหวัน”
(แสงวาริน)

ปลิ้น (หลอกหลวง) เช่นในเรื่องแสงวาริน ที่ว่า

“กุหาช่องลักยาให้หมากิน   กุแกล้งปลิ้นให้มันบ้ำอยู่ช้านาน”
(แสงวาริน)

หวาก (กะแซ่ น้ำตาลเมา) ราก (อาเจียน) เช่นในเรื่องเพลงพญาบาท ที่ว่า

“เถรธรรมล้ำพองคนองจิต   อำนาจฤทธิ์แรงหวากรากเพื่อหมา”
(เพลงพญาบาท)

หรือในเรื่องเทพวงศ์จกกลนี้ ที่ว่า

“อุตสาห์หาปลาเนื้อมาเจือจาน   ทั้งน้ำตาลหวากเมาเหล่าเอาหนี”
(เทพวงศ์จกกลนี้)

แขบ (ริบ ริบเร่ง) เช่นในเรื่องเพลงพญาบาท ที่ว่า

“พระเหลียวหลังวังวงศ์ทรงอาลัย   แล้วหักใจแขบม้าตัดควาโย”
(เพลงพญาบาท)

โคม (กะละมัง) เช่นในเรื่องทุ่งร้างทางรัก ที่ว่า

“ลูกสะใภ้กำลังจะหมดแรง   เกล็ดแห้งเกรอะกรังหนังยูยี่
โปรดสมเด็จพระเจ้าป่าองปราณี   จัดให้มีน้ำตักโคมกะละมัง”
(ทุ่งร้างทางรัก)

ปลัดพลวม (ตคน้ำตุม) เช่นในเรื่องแสงพยัคฆ์ ที่ว่า

“เราหาะข้ามห้วยหนองข้ามคลองน้ำ   ถ้าท่านกำมือหลวมได้ปลัดพลวมลงหนอง”
(แสงพยัคฆ์)

กายหลาย (พาลหาเรื่อง พยายามหาเรื่อง) เช่นในเรื่องเจ้าแสงเพชร ที่ว่า

“มิ่งขึ้นอยู่วันนี้ก็ตาย

มิ่งกายหลายก้าวร้าวไม่เข้ายา”

(เจ้าแสงเพชร)

แคละ (สะพาย) เช่นในเรื่องสามมงกุฏ ที่ว่า

“เสร็จมือเพลเอนองค์ลงบนแคร่

รุ่งเช้าแคละบาตรข้ามตามหมูบ้าน”

(สามมงกุฏ)

หรือในเรื่องจำเลยตีกลับ ที่ว่า

“พระอาจารย์ท่านออกจากสำนัก

ศิษย์ที่รักแคละข้ามเดินตามหลัง”

(จำเลยตีกลับ)

วีแวง (กวัดแกว่ง) เช่นในเรื่องสัจจะกับความรัก ที่ว่า

“มารวีแวงแกว่งบองเจ็ดเกลียวบิด

สำแดงฤทธิ์เหมือนฟ้าลั่นหวาดหวั่นไหว”

(สัจจะกับความรัก)

หรือในเรื่องเจ้าแสงเพชร ที่ว่า

“มารวีแวงแกว่งกวัดตะบองบิด

สำแดงฤทธิ์เหมือนฟ้าร้องคะนองสาย”

(เจ้าแสงเพชร)

เปลียง (เอียง คล้อย) เช่นในเรื่องสัจจะกับความรัก ที่ว่า

“ต่างตั้งใจไปแคว้น โกลาราช
อาทิตย์เปลียงเอียงฟ้าเวลาบ่าย

แต่เคลื่อนคลาดทางทิศผิดเป้าหมาย
ฝ่ายยักษ์ร้ายวิรุณเมฆก็ถึงมา”
(สัจจะกับความรัก)

หรือในเรื่องเลือกรักล้างมลทิน ที่ว่า

“เมื่อถึงเมืองคิมพะโรอาณาจักร
ตะวันเปลียงเอียงฟ้าเวลาบ่าย

ที่นางยักษ์ปกครองสมปองหมาย
จอมยักษ์ร้ายเข้าสู่ประตูเมือง”
(เลือกรักล้างมลทิน)

หรือในเรื่องสายเลือดลี้ลับ ที่ว่า

“พอเดือนเปลียงเอียงฟ้าเวลาดึก

ประกายพริกแจ่มจักร์ศมี”
(สายเลือดลี้ลับ)

แต่น (ไม่ตั้งใจ ชังกะตาย) เช่นในเรื่องแสงพยัคฆ์ ที่ว่า

“เดินมาพบศพตั้งอยู่พอดี

ไอ้เพื่อนนี้หนุ่มแน่นมาแต่นตาย”
(แสงพยัคฆ์)

หวังเหวิด (เป็นหวัง กังวล) เช่นในเรื่องครูบ้านนอก ที่ว่า

“มาพบนางน้องในช่องเกษร

หนุ่มเมืองนครแสนหวังเหวิด”
(ครูบ้านนอก)

ปด (รสสุคนธ์) เช่นในเรื่องพรหมลิขิต ที่ว่า

“กลิ่นดอกปดรสสุคนธ์ปนบัวนา   พระพายพาสาบไอ้ทุยมาอุยฉาย”
(พรหมลิขิต)

หรือในเรื่องแรงอธิษฐาน ที่ว่า

“คูคอกควงพวงพุ่มกระคุมทอง   เล็บมือน้องเสาวรสดอกปดคอกปอ”
(แรงอธิษฐาน)

ไล (ลาไล ชักช้า เผลอ) เช่นในเรื่องขุนศึกพระพันวษา ที่ว่า

“เท่งอุ้มนางวางลงไกล้เชิงชายปลวก   เห็นสะควกถูกลมรุ่มไม้ไผ่
อืแต่คิดว่าถ้ารักไม่พักไล   เดียวมีใครมาเห็นเดียวกำแล่นไม้ทัน”
(ขุนศึกพระพันวษา)

หรือในเรื่องสามพี่น้องฝ้าแฝด ที่ว่า

“ยักษ์หัวเหาะเห็นฟ้าเวหาห้อง   ไข่ค้อน้องหวาดเสียวจนเขี้ยวไหล
พอมมาถึงฟ้าพายักษ์หลับใน   ก็ลิ้มโลกตายพระหัตถ์ทุกคนพลัดลงมา”
(สามพี่น้องฝ้าแฝด)

โถกอาก (ไอ้อวด อวดเก่ง จองหอง) เช่นในเรื่องสายเลือดลึกลับ ที่ว่า

“เราลุดสำห้มาห้ามด้วยความคิด   ยังพาที่โถกอากไปมากหลาย”
(สายเลือดลึกลับ)

วัง (ระมัดระวัง) ถิว (เก็บค่าตั้ง) แม่ขัน (ขันใบโต) เช่นในเรื่องสายเลือด
ลึกลับ ที่ว่า

“ปูลาดเข้าเล่นวังให้คี่

ถูกที่ถิวที่ใส่แม่ขัน”

(สายเลือดลึกลับ)

ยามา (ยาเส้น) กลักขี้คไฟ (กล่องไม้ขี้คไฟ) เช่นในเรื่องสายเลือดลึกลับ ที่ว่า

“ยามาอย่าเอาไปบ่อนพนัน

พวกนั้นขี้ลักใส่กลักขี้คไฟ”

(สายเลือดลึกลับ)

ตึกไร ๆ (ตึกเข้ามาเรื่อย ๆ ตึกมากแล้ว) เช่นในเรื่องอภินิหารพระสุริยเทพ
ที่ว่า

“ยังไม่สมความหวังที่ตั้งใจ

ตึกไรไรตั้งโจรร้ายนายกาวัน”

(อภินิหารพระสุริยเทพ)

ผิดสิม (ผิดฤดู) เช่นในเรื่องเทพธิดาคง ที่ว่า

“คงทุเรียนริมทางเหมือนอย่างปลูก

กำลังลูกสุกเด่นเป็นผิดสิม”

(เทพธิดาคง)

หรือในเรื่องคมพิฆาต ที่ว่า

“คงคิดใจรสทุเรียนลูกผิดสิม

เคยฉีกชิมรสชาติสวาทหวาน”

(คมพิฆาต)

หรือในเรื่องเทพบัญญัติ ที่ว่า

“ร่วมแสงฟ้าปารายพระพาย ไบก

เรียนจีโลกสุกเด่นเป็นผิคลิม”

(เทพบัญญัติ)

คีสาม (๑๕ นาฬิกา บ่าย ๓ โมง) ร็อกแจ็ก (สายไปมา ไม่ตรงทิศทาง) เช่น
ในเรื่องอภินิหารพระสุริยเทพ ที่ว่า

“ที่จะพามอเตอร์ไซค์ยามาฮา
แล้วที่นั่งซ้อนท้ายญาติให้น้องขับเอง

ไปคอยทำโฌงามคอนคีสามตรงเพ็ง

เพราะที่แห่งนี้ยังไม่ซบซบยังหัวร็อกแจ็ก”

(อภินิหารพระสุริยเทพ)

ห้วนอน (ทิศใต้) เช่นในเรื่องเจ้าค่อมทอง ที่ว่า

“ออกประคูลิพานค้ำห้วนอน

แล้วรีบร้อนดอยลงสู่คองรัง”

(เจ้าค่อมทอง)

คอวัด (รองเจ้าอาวาส) เช่นในเรื่องเจ้าค่อมทอง ที่ว่า

“เขาศรัทธาพาของมาถวาย

เขาไม่ได้เห็นหวงแต่พ้อหลวงไม่ฉันท

ท่านคอวัดหนักเหนียนเห็นฝ้าเวียนอยู่ทุกวัน

ข้อสำคัญเจ้าของเขาไม่ร้องนิมนต์”

(เจ้าค่อมทอง)

ราร่า (กะกะกิดขวาง วางตัวไม่เหมาะ) เช่นในเรื่องเจ้าค่อมทอง ที่ว่า

“ให้ออกหมายรายแจกแผนงาน
ทางด้านซ้ายไว้พวกคอสุรา

โรงอาหารตั้งรายทางฝ่ายขวา
ใครร่างานนี้ดีให้ตาย”
(เจ้าค่อมทอง)

ยางวง (หนังสือ) เช่นในเรื่องเจ้าค่อมทอง ที่ว่า

“สาวหางเครื่องโนราห์เดินทำท่าย
ถูกคนร้ายมือไม่นิ่งอยู่กับยางวง”
(เจ้าค่อมทอง)

หลาว ๆ (ริบร้อน ลูกลี้ลูกถน) เช่นในเรื่องทุ่งร้างทางรัก ที่ว่า

“พอพ่อแม่แยกทางนางลูกสาว
เที่ยวหลาวหลาวอวดฤทธิ์ทุกทิศา”
(ทุ่งร้างทางรัก)

เกลียว (พันกันยุ่ง พันกันเป็นเกลียว) เช่นในเรื่องเจ้าแสงเพชร ที่ว่า

“พี่พันรู้ฝักที่ยังรอดชวยอดเกลียว
กระจาบเจียวจอบแจแข็งแช่คัง”
(เจ้าแสงเพชร)

ผรีอ (เสียงดังเช่นนั้น เร็วไว ฉับพลัน ทันที) เช่นในเรื่องสัจจะกับความรัก
ที่ว่า

“ฉวยตะบองกำหับสำหรับมือ
แล้วเหาะผรีอออกทางหน้าต่างวัง”
(สัจจะกับความรัก)

เหลี่ยม (แหลม คม) เช่นในเรื่องรอยหมึกนิตกาพ ที่ว่า

“พอ โศกจับกลับผิดคิดต่อเคี่ยม

หัวคอเหลี่ยมเทกยภัยแทบตักภัย”
(รอยหมึกนิลภาพ)

แท็ง (ถูก กระทบ) เช่นในเรื่องสุพรรณิการ์ ที่ว่า

“มึงไม่พักมาหลอนยอนให้รบ
ครั้นกูแท็งกูปมั่งไม่ได้”
(สุพรรณิการ์)

ครุบว่า (ตะครุบอย่างรวดเร็ว ตะครุบทันที) เช่นในเรื่องสุพรรณิการ์ ที่ว่า

“ความสำคัญว่ามนตร์คงคลใจ
พระคับไฟครุบว่าแล้วคลำเคย”
(สุพรรณิการ์)

อยู่งาม (รูปร่างหน้าตาดี รูปสวย) เช่นในเรื่องสุพรรณิการ์ ที่ว่า

“นายโจรจวนสวนทางกับนางหนึ่ง
กำลังแรกเริ่มรุ่มละมุนละไม
ช่างสุดซึ่งสวยสมเนียนมไซ
ดูสาวใครก็ไม่วู้ช่างอยู่งาม”
(สุพรรณิการ์)

หูลักไล้ (หูไม่ปกติ หูฟังไม่ถนัด หูบ้องแก้ว) เช่น ในเรื่องคมพิฆาต ที่ว่า

“เหมือนชายสร้อยแรกสาวพอใช้ได้
เนื้อหนังอยู่หูลักไล้ร้ายเต็มที
พอแก่กายคร่ำคร่าหน้าเหมือนผี
ฟันไม่มีเห็นแต่เหงือกเหมือนเปลือกโมง”
(คมพิฆาต)

ถูกเคย (ลูกปลาตัวเล็ก เนื้อปลาละเอียดที่ใช้ทำกะปิ) เช่นในเรื่องจำเลยลี้กลับ
ที่ว่า

“ไม่ใช่หิด ไม่ใช่เหาแต่ไปเกาะให้คัน   ไข่เมรุตันใจคำมันดีทำถูกเคย”
(จำเลยลี้กลับ)

ชาวเดิน (ชาวโพลน) เช่นในเรื่องกำสรวลสวาท ที่ว่า

“ต้นไม้ใหญ่ใบเขียวอยู่ชายโขด   สูงกิ่งโยชนิ่งกิ่งยาวอดชาวเดิน”
(กำสรวลสวาท)

หย็องแหียง (ไม่เป็นระเบียบ ยับยู่ยี่) เช่นในเรื่องตะวันลับฟ้า ที่ว่า

“พระเท่งคึดคึดทางยั้งคูนางแม่่ม่าย   ยังขึ้นได้ตั้งเต่งไม่หย็องแหียงยู่ยี่”
(ตะวันลับฟ้า)

นิกโหยงเหยง (นิก่วนวาชบอกไม่ถูก นิกแปลก ๆ อยากรู้ก็ไม่รู้ นิกแปลก ๆ
พิกล) เช่นในเรื่องตะวันลับฟ้า ที่ว่า

“ยั้งหุดหิดงคึดคึดคึดวอกแวก   ใครจะแหกขาสักใจหมั้นนิกโหยงเหยง”
(ตะวันลับฟ้า)

หัวโปก (สะโปก ตะโปก) เช่นในเรื่องดอกฟ้าละองดิน ที่ว่า

“ถึงน้ำตาลก็ไม่หวานเหมือนนัยนา   พระเกศาหยักสกหัวโปกพูน”
(ดอกฟ้าละองดิน)

เห็นคุณ (เอ็นดู สงสาร) พาด (ผสมพันธุ์) รานควาน (רבקวน) ไม่ไร้การไทรหมั่น (ไม่รู้ฐานะอะไรของมัน ไม่รู้กการอะไรของมัน) เช่นในเรื่องอกนิหารพระสุริยเทพ ที่ว่า

“เห็นแม่วัวกลางน่าน่าเห็นคุณ
เสียงเจ้าของร้องไล่ไม่ให้พาด

ไอ้ตัวผู้ยักขมผสมพันธุ์

คนอุบาทว์รานควานไม่ไร้การไทรหมั่น”
(อกนิหารพระสุริยเทพ)

ขยายพุม (ขยายกลีบ คลีบ่าน บาน) เช่นในเรื่องมัจจุราชเล่นกล ที่ว่า

“ดวงดอกไม้ขยายพุมเป็นพุ่มพวง

เสียงผึ้งรวงบินร่อนภมรแฝง”
(มัจจุราชเล่นกล)

ทอดกลืน (เอาเข้าปากแล้วกลืนทันที กลืนกินโดยไม่ต้องเคี้ยว) เช่นในเรื่องสามพี่น้องฝาแฝด ที่ว่า

“ไม่อึ้งย้งขาดองหาตัวอื่น

จับได้ทอดกลืนอึ้งหน้าสำราญ”
(สามพี่น้องฝาแฝด)

ตีเครื่อง (ประโคนเครื่องดนตรี) เช่นในเรื่องสามพี่น้องฝาแฝด ที่ว่า

“นายหนังพามาประจำให้ทำงาน

กลับชี้คร้านตีเครื่องเรื่องอะไร”
(สามพี่น้องฝาแฝด)

แดน (เหยย ตะกวด) เช่นในเรื่องมัจจุราชสายน้ำผึ้ง ที่ว่า

“แล้วถีบเข้าเข้าวานกลานเหมือนแลน ไปทั้งเจีบทั้งแค้นทั้งแหลนบิิด”
(มัจจราชสายน้ำผึ้ง)

หรือในเรื่องสวรรค์บันดาล ที่ว่า

“ไขพระอินทร์ประทานให้นี้ไม่ใช่ไขแลน แล้วเหาะไปแคว้นปัญจราชานีนาง”
(สวรรค์บันดาล)

มรอก (ทำให้หูดออกมา สำรอกออกมา) เช่นในเรื่องสวรรค์บันดาล ที่ว่า

“พระอินทร์ว่าถ้าไม่มรอกออกจากครรภ์ ไปคลอดเมืองกุมภกันต์ต้องบรรลัย”
(สวรรค์บันดาล)

ทอก (กระทู้ด้ามขวานลงบนพื้นเพื่อให้ด้ามขวานกระชับแข็งแรงขึ้น) ฉา (ลับให้คม) เช่นในเรื่องสวรรค์บันดาล ที่ว่า

“รามสูรจับขวานฟ้าเทพอาวุธ เห็นด้ามหูดขยขึ้นทอกแล้วจับดอกลืมใหม่
สนิมเหล็กมันจับตอนกุสับคอไก่ ต้องฉาใหม่เสียให้คมจึงสมบุรณ์”
(สวรรค์บันดาล)

เหน็บเพลลา (สนับเพลลา กางเกงชายาวครึ่งน่อง) เช่นในเรื่องเทพบัญญัติ ที่ว่า

“สายลมจัดพัดเหน็บเพลลาเขย่าขยาด สายรุชขาดกลางนภาคิดทำไหนด”
(เทพบัญญัติ)

อำถุย (ไม่ชัดเจน ไม่แจ่มแจ้ง ไม่กระจ่าง) เช่นในเรื่องคู่รักคู่แค้น ที่ว่า

“ไปรดเมตตาค้าพเจ้าคราวนี้ด้วย
ไม่ซัดถ้อยซัดคำมันอำถุย

ถ้าไม่ช่วยแล้วคงจะผงผุย
เฮ ใฮ์นุ้ยมีงริบบอกออกมาที”
(คู่รักคู่แค้น)

ตรง (ตะกร้าสำหรับใส่ปลาหรือล้างควาปลา) เช่นในเรื่องเจ้าแสงเพชร ที่ว่า

“ยายคำมาสวันทาลาสมเค็จ

รับแหวนเพชรใสนี้วุดุกขึ้นหิ้วตรงหวาย”
(เจ้าแสงเพชร)

หมุน (ปรับเปลี่ยน เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง) เช่นในเรื่องสวรรค์บันดาล ที่ว่า

“เมื่อทำสวนขาดทุนหมุนทำใหม่

เข้าอาศัยวัดวารัรักษาศิล”
(สวรรค์บันดาล)

หลย (อีก) เช่นในเรื่องสวรรค์บันดาล ที่ว่า

“ฟองบรรดิษฐ์ร้องฤทธิ์อี่เม็ยหลย

มันหึ่งหวงหนักหนาภูหาหลย”
(สวรรค์บันดาล)

ฮวน (ระราน ตีรวน ทำให้วุ่นวาย) เช่นในเรื่องกำสรวลสวาท ที่ว่า

“เพราะศิษย์สาวของเราที่มันฮียวน

ถ้าอยู่ฮวนกันแบบนี้ได้ถูกตีกันกับขวาน”
(กำสรวลสวาท)

“ทุเรียนมังคุดละมุนมะไฟ

ลำไยมะพร้าวทั้งห้าทั้งพรรณ”

(ทวนทิพย์ทวนทอง)

แดดเผิน (แดดจ้า แดดจัด) เช่นในเรื่องเจ้าค่อมทอง ที่ว่า

“ยามเที่ยงแดดแดดเผินเดินไม่หยุด

เทพบุตรเหง้อคลั่งเปือกหนังหัว”

(เจ้าค่อมทอง)

หมลัก (สลัก) เช่นในเรื่องเพื่อนแก้วเมียขวัญ ที่ว่า

“สำหรับตัวไอ้วัชรา

แข่งให้หมลักนำชาวันหนสองหน”

(เพื่อนแก้วเมียขวัญ)

ราด (ค่าแสดง) อาด (ปรารณา ค้องการ ชอบ ตึกคะนอง) เช่นในเรื่องม่าน
มลทิน ที่ว่า

“รับก็โรงก็ได้แต่ไม่ราด

เจ้างานอาดไม่เข้าเรื่องเปลืองทรัพย์สิน”

(ม่านมลทิน)

ไม้หมก (ไม้เรียวใช้สำหรับบังคับวัว) เช่นในเรื่องสวรรค์บันดาล ที่ว่า

“พออ่อนแรงคอนันอันตราย

ยักษ์ตีด้วยไม้หมกโคพระศุติ”

(สวรรค์บันดาล)

ไร (เรียไร) เช่นในเรื่องสวรรค์บันดาล ที่ว่า

“ฎีกาอย่าให้ไปหลายใบ

เดียวไรเดียวไรก็บัคลี”

(สวรรณบัณฑิต)

คำปี่ (คำปี่) เช่นในเรื่องเจ้าแสงเพชร ที่ว่า

“คูสาวสาวชาวเมืองเวียงสุวรรณค์
ส่งเสียงหวานขานขจรระยาดิ

ผ่องผิวพรรณงามแฉล้มปากแฉล้มลี
เราคำปี่ใครจะรักมาทักทาย”

(เจ้าแสงเพชร)

เหย (เอ๋ย) เช่นในเรื่องสองฝั่งฟ้า ที่ว่า

“ลูกเจ็บหนักเขาก็หนีพี่กับแม่

ทิ้งหนูแต่เดียวคายเจ้านายเหย”

(สองฝั่งฟ้า)

หนังใจ (สะใจ สาแก่ใจ) เช่นในเรื่องเทพบัญชา ที่ว่า

“กุขอแข่งตามหลังให้หนังใจ

ให้เสือใหญ่ขบสมองทั้งสองคน”

(เทพบัญชา)

หุดหิด (หุงคหิด) เช่นในเรื่องเจ้าค่อมทอง ที่ว่า

“หนังตะลุงเล่นหนักเรื่องรัก โศก

ลูกคู่โหกหุดหิดเหมือนติดผง”

(เจ้าค่อมทอง)

หน้า (ขนำ กระต๊อบ) ลาย (เรือ ทลาย) เช่นในเรื่องดอกฟ้าละอองดิน ที่ว่า

“อันเรือนค้ำหน้าเก่าเราต้องลาย   เมื่อพี่ชายร่ำรวยแกลงช่วยชดเชย”
(คอกฟ้าละองดิน)

ซ่อง (เป็นห่วง กังวล) เช่นในเรื่องจำเลยลี้ลับ ที่ว่า

“เมื่อจากไปใจน้องซ่องเต็มที   ไปครั้งนี้กว่าจะกลับต้องลับตา”
(จำเลยลี้ลับ)

ตีป्ली (พริก) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“คนหนึ่งแม่มาขายชายตีป्ली   กลัวผีลี้ม้วนตัวนวลวอดแวง”
(ราชินีวิปโยค)

ยกขึ้น (ลุกขึ้น) เช่นในเรื่องราชินีวิปโยค ที่ว่า

“ขึ้นยกขึ้นคลานทั้งวานทั้งแวง   เคยแค้นไม่เกี่ยวคลานเหยี่ยวไปพลง”
(ราชินีวิปโยค)

คุบกบ (นั่งพับหน้าหลัง) เช่นในเรื่องขอกคคัณญู ที่ว่า

“ลูกคู่โหลลี้ม้วนตัวจนหัวชบ   เคยคุบกบนำลายไหลรังไข่แวง”
(ขอกคคัณญู)

โนราใหญ่ (นายโรงมโนราห์) ทำลี้โต (ทำบทลี้โต) ทำผันหน้า (ทำบทผันหน้า) ฟังพรีอ์ (ฟังแล้วรู้สึกอย่างไรก็ไม่รู้) ว่ากำพริค (ว่าหรือขับกลอนที่จดจำมา) หัดมุดโต (หัดว่ากลอนสด) เช่นในเรื่องจำเลยลี้ลับ ที่ว่า

“เสียงคนตรีบีบบีบหัวใจ
ไม่ทำผินหน้าไม่เข้ามานั่ง
ไม่ว่ากำพรัดไม่หัดมุดโต

โนราห์ใหญ่ออกรำก็ไม่ทำสิดโต
ไม่เอาไว้มั่งฟังหรือไฉ่
ไม่ใช่โนราห์น่าเสียดาย”
(จำเลยลี้กลับ)

ครุหมอ (บรรพบุรุษโนราห์) ท่าบต (การรำตีบต) หน้าพราน (หน้ากากของ
ตัวพรานซึ่งเป็นตัวตลกของมโนราห์ บทบาทของตัวพรานซึ่งเป็นตัวตลกของมโนราห์)
เช่นในเรื่องจำเลยลี้กลับ ที่ว่า

“ของเรามีครุหมออย่าทรยศ
ลองเล่นมุดโตลองโชว์หน้าพราน

ต้องท่าบตไว้ให้ถูกฝักลูกหลาน
เล่นนิทานเรื่องพระรถบทเมรี”
(จำเลยลี้กลับ)

หัวโหม่งเหร่ง (ส่วนหัวของคันสีเหร่ง ส่วนยอดของคันสีเหร่ง) เช่นในเรื่อง
เสวตฉัตรเวียงชาน ที่ว่า

“หัวเมืองใต้ฝ่ายท่าปลาเบนอย่าง
สั้มมะนาวมันแพงแกงสั้มพั้ว

เขาหาได้ให้มั่งก็ยั้งชั่ว
ปนกับหัวโหม่งเหร่งแต่ฉันเองไม่กิน”
(เสวตฉัตรเวียงชาน)

แก้มเกลื่อน (ผู้หญิงที่แตกเนื้อสาวเต็มที ผู้หญิงที่โตเป็นสาวเต็มตัว ผู้หญิงที่
สวย) เช่นในเรื่องน้องแก้ว ที่ว่า

“ในวันนั้นแก้มเกลื่อนลงเรือนมา

เปิดม่านน้อยลอยหน้าออกมารำ”
(น้องแก้ว)

มุสังแห้ว (แมวคราว) ท้อน (กระท้อน) นอกชาน (พื้นเรือนที่อยู่นอก
ระเบียงด้านหลังคาออกมา) เบื้อง (กระเบื้อง) พ่อท่าน (พระผู้ใหญ่ หลวงพ่อ เจ้า
อาวาส) แลยาม (คุณฤษยาม ทำนายทายทัก) ไคโล้ง (ใครก็ไม่รู้) โก้ (กู๋ ตะโกน) ก้า
(กั) เช่นในเรื่องเพื่อนแก้วเมียขวัญ ที่ว่า

“ประคองอุ้มนุ่มนั้มยี่มะไม
อย่าร้องเลยลูกแก้ว
แม่ชีในวัดเดินปลัดนอกชาน
ลูกสาวไคโล้งเดินโก้เรียกแม่
แลหน้าก้าไมคิแลหีก้าไมงาม

ทรงศีใจกล่าวกลอนกล่อมกุมาร
มุสังแห้วอยู่ได้ดั้นท้อนหวาน
เบื้องขาดบาดานพ่อท่านแลยาม
มาแต่บ่อเคยแลเคยหยุมหยาม
เที่ยวตามหาแม่มาแต่เอ้อเหอตัว”
(เพื่อนแก้วเมียขวัญ)

คำบ้ายอ (คำมาก คำสนิท คำปี) ตอ (สะตอ) ส่งกลืนใจ ๑ (ส่งกลืนวับ ๑)
เช่นในเรื่องจำเลยรัก ที่ว่า

“นำคลิ่งนำคคำชาติคำบ้ายอ
ลูกตอเนื่องกินส่งกลืนใจใจ”
(จำเลยรัก)

หมัง (กำลัง) หนูก (สนุก) เช่นในเรื่องจำเลยรัก ที่ว่า

“มาเถิดแม่มาเข้าป่าชี้ไก่
น้องอย่าจัดใจกองไฟหมังลูก
ไม่มีใครขัดขวางไปสร้างความสุข
อย่าหนูกแต่เขามาเราสองคน”
(จำเลยรัก)

เกรียม (เตรียม) เช่นในเรื่องเทพบัญชา ที่ว่า

“ปีหน้าเอยทำนาบ้านไกล

เกรียมคราดเกรียมไถให้งามงาม”

(เทพบัญชา)

ดานนี้ (ครานี้ ครั้งนี้) เช่นในเรื่องแสงวาริน ที่ว่า

“ทำงานดานนี้ทำผีหลอก

จงโปรดบอกให้รู้ว่านางอยู่เปลวไหน”

(แสงวาริน)

ทรามแล (นำคู่ สวยงาม) หมาหรั่ง (สุนัขพันธุ์ฝรั่ง สุนัขพันธุ์อัลเซเชียน)
เช่นในเรื่องแสงวาริน ที่ว่า

“ถ้ารูปงามทรามแลแม่ไม่ว่า

นี่ริงริงร่าร่าเหมือนหมาหรั่ง”

(แสงวาริน)

พรามพราม (เดินรีบ ๆ เดินเร็ว ๆ) เช่นในเรื่องจำเลยลี้ลับ ที่ว่า

“พอปลิดใบไม้มาไม่เป็นม้าเป็นแมค

เดินตากแดดพรามพรามตามไปดีหว่า”

(จำเลยลี้ลับ)

หมิน (เหม็น) รวน (พูดหาเรื่อง) เช่นในเรื่องจำเลยลี้ลับ ที่ว่า

“เราไม่เคยว่าใครตามใจอีกิน

เมาให้รากปากหมินก็เขากินแต่เขา

เราถือศีลภาวนาประสาเรา

ไอ้ที่เมาเข้าแล้วรวนนำชวนยิง”

(จำเลยลี้ลับ)

นกกูด (นกกะปูด) เช่นในเรื่องเทพเจ้าหลงชาติ ที่ว่า

“พะยอมคอกออกช่อมะยอคก   กระจุกกระจิกนกกูดกำลังขัน”
(เทพเจ้าหลงชาติ)

จิ้ง (จิ้งตรงเค้) เช่นในเรื่องแรงสายเลือด ที่ว่า

“แลหางหงส์จิ้งโค้งอยู่ปลายโมงโนรา   เปิดม่านน้อยลอยหน้าออกมารำ”
(แรงสายเลือด)

เมล็ด (ลิ้น) เช่นในเรื่องเทพเจ้าหลงชาติ ที่ว่า

“ป้องกันพิษมันไม่อยู่เข้าหูเข้าเหงือก   ทางก็เมล็ดเดินก็เมล็ดเหมือนทางหมู”
(เทพเจ้าหลงชาติ)

เหลือกหลาก (ริบร้อน ลูกลี้ลูกกลน) เช่นในเรื่องคู่รักคู่แค้น ที่ว่า

“พอเห็นครุฑสุดกลัวตัวเป็นนาค   ก็เหลือกหลากกราดกริดหวีดผวา”
(คู่รักคู่แค้น)

กล้วยผี (กล้วยไม้ชนิดหนึ่ง กระระร้อน) เช่นในเรื่องพรหมลิขิต ที่ว่า

“สายลมทุ่งพัดต้องละอองดิน   หอมหวานกลิ่นสาบไอ้ทุยมาฉุยฉาย
คอกกล้วยผีสีสวยเหมือนกล้วยไม้   ออกคอกทรายค้อยตำเกาะลำตาล”
(พรหมลิขิต)

ฉัด (เตะ ฉัดวาน เตะกัน) เช่นในเรื่องพรหมลิขิต ที่ว่า

ทองหยู : นื่องไม่มีใครให้พ่อทราชม
แก้มกับนมนื่องให้ไม่ว่าใคร

หนูนุ้ย : เมื่อยามพรากจากลาชิงอาลัย
ตัดสินใจกอดรัดแล้วตัดเลย

(พรหมลิขิต)

หรือในเรื่องทุ่งร้างทางรัก ที่ว่า

“อวดดีว่ามีฝีมือหรือแม่บุปผา ถูกพระยาขี้กษัตริย์ฉัดปลัดเหมือนลูกหนูน”
(ทุ่งร้างทางรัก)

หรือในเรื่องเพลิงพยาบาท ที่ว่า

“ถ้าเอ็งได้สมประสงค์กับนางราม เหมือนกับคำผูกมัดกูให้ฉัดวาน”
(เพลิงพยาบาท)

ลูกขี้เข้ม (รุกันเข้ม) เช่นในเรื่องมิดสั้น ที่ว่า

“ตั้งแต่วันนั้นมาหมวดคมกริช
เกิดเสน่ห์แรงสนิทหนึ่งนิจนิยม
ขึ้นทะเลว่าห้วยกลั้วว่ากลั้ว
ครันขอรักสาวขอเลื่อนมาเคื่อนเต็ม

กับสาวน้อยคณิงนิจสนิทสนม
หมวดหวังชมสาวงามเลือดน้ำเค็ม
เหมือนเส้นด้ายจับจุกลูกขี้เข้ม
สาวน้ำเค็มพ่อนตามความสำราญ”
(มิดสั้น)

เจ็บเขียบ ๆ (เจ็บจี๊ด ๆ) เช่นในเรื่องฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ ที่ว่า

“นางฟังคำซ้ำจิตเหมือนกริชเสียบ   เจ็บเขียบเขียบเข้าในหูไม่รู้หาย”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

ทวด (ผู้มีบุญวาสนาที่ตายไปแล้ว สังกัดศีลสิทธิ์เป็นที่นับถือของคนทั่วไป) เป็ดวา (เปิดเทศ) เช่นในเรื่องคู่เกิดคู่กรรม ที่ว่า

“เหลือแต่เรางามงามสองสามคน   เล่นแก้บนงานศพได้พบผี
วันว้าวชนบนทวดกลัวยบวชชี   แพ้คู่สี่เสียวายายเป็ดวา”
(คู่เกิดคู่กรรม)

หนักอืด (หนักอึ้ง) ชับพืด (อ้วนล่ำ ล่ำสัน) พวกพอง (อ้วนท้วน สมบูรณ์) เช่น
ในเรื่องเจ้าจอมทอง ที่ว่า

“มารอุ้มนางวางคักช่างหนักอืด   เจ้าชับพืดพวกพองเจียน้องสาว”
(เจ้าจอมทอง)

ลงซึก ๆ (หยดติ่ง ๆ ไหลพราก) ฟังไม่ตริก (ฟังไม่หมด) เช่นในเรื่องคัมภีร์คำ
ที่ว่า

“วันเมียน้ำตาลลงซึกซึก   จนเราฟังไม่ตริกกว่าหมันตั้งไหร่มัง”
(คัมภีร์คำ)

น้ำผึ้งอง (น้ำผึ้งชันโรง) เช่นในเรื่องเจ้าค่อมทอง ที่ว่า

“นัยน์ดาวานปานประหนึ่งน้ำผึ้งอง   เมื่อมองมุ้งม้ายมาเหมือนทำทาย”
(เจ้าค่อมทอง)

